

Jaarverslag 2022

**Vrijwillige weide- en akkervogelbescherming
in Noord-Brabant**

Kievit
in de
hoofdról

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Colofon

SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE:

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

TEKST:

L. van den Biggelaar, F. Oost

FOTO'S:

M. Renes, J. Sloothaak, R. Sommers, F. Oost, A. Popelier,
T. de Peffer, L. Bruining, H. Keijzer, H. Bergmans, B. de Koning,
J. Wijdenes, M. Riemslag, N. van Pelt, H. Peeters

VORMGEVING:

studio x-hoogte, Tilburg

DRUKWERK:

Q-Promotions BV

UITGAVE:

Haaren, februari 2023

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Kasteellaan 4, 5076 ZH Haaren

Algemeen: 04II - 62 27 75

Coördinatiepunt: 04II - 66 40 10

info@brabantslandschap.nl

www.brabantslandschap.nl

Provincie Noord-Brabant

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant en de Nationale Postcode Loterij.

Voorwoord

Wat we hebben, moeten we met de blik op een betere toekomst kosten wat kost behouden...

Laten we er niet omheen draaien: 2022 was een zwaar jaar voor de weide- en akkervogels. Het seizoen leek goed te beginnen met een natte en warme start. Maar na deze periode kwam een korte en heftige koude periode, gevolgd door zeer langdurige droogte. Dit zorgde voor een droge bodem en een tekort aan insecten, met als gevolg erg weinig legsels en een gering broedsucces. De daling in het aantal legsels dit jaar is een Brabantse, maar gelukkig geen landelijke aangelegenheid. Elders zijn de cijfers anders. Wij zitten voornamelijk op hoge zandgrond, en die gronden drogen sneller uit dan de gronden in de lager gelegen provincies. Dat hebben we dit jaar wel gemerkt. De structurele afname van de legsels duidt zoals we weten op bredere problemen.

Het jaar 2022 was niet alleen een moeilijk jaar voor de weidevogels en hun beschermers. Ook boeren hadden het zwaar. Iedereen merkte de gevolgen van de droogte en landelijk nam de polarisatie rond de stikstofcrisis toe. De spanning rond dit vraagstuk was overal merkbaar. Maar gelukkig is de relatie tussen boer en vrijwilliger meestal heel goed en dat is van groot belang. Het wordt duidelijker en duidelijker dat natuurbescherming en de agrarische sector hand in hand verder moeten. De goede samenwerking tussen boer en weidevogelbeschermers is daar een mooi voorbeeld van, net als de samenwerking bij het agrarisch natuurbeheer. Dit is een goede basis voor de toekomst, want er moet nog veel gebeuren. Wat mij goede moed geeft, is de brede steun voor het Droogterapport van de Brabantse adviescommissie. Alle partijen erkennen de urgentie om verdroging aan te pakken en gaan ermee aan de slag.

Om landbouw en natuur samen te laten gaan, hebben we nog een hele klus voor de boeg. Wij mensen moeten nog met de neuzen dezelfde kant op, waarbij alle belangen behartigd worden. Deze omslag naar een natuurinclusieve landbouw is gaande, maar vraagt meer tijd dan goed is voor onze weidevogels en onze natuur. Het beschermingswerk is in het licht van de teruglopende aantallen zwaar, maar des te belangrijker. Wat we hebben, moeten we met de blik op een betere toekomst kosten wat kost behouden. En die betere toekomst komt eraan, met versterking van onze kerngebieden binnen het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, belangrijke regelingen als Stimuleringsregeling Landschap (StiLa), een integrale aanpak van het droogteprobleem én een omwenteling van de landbouw in het algemeen in het verschiet.

Joris Hogenboom
directeur Brabants Landschap

Inhoud

I Aankomst & vestiging

6

Pieken en
dalen tekenden
het weer in
2022

2 Broeden

14

3 Kuikens

22

Kievit in het zonnetje

Ook dit jaar reizen we samen met de vogels door de tijd en verdelen we het jaar in vier fases. Omdat de kievit het afgelopen jaar extra hard getroffen is leggen we de nadruk op deze bijzondere vogel.

4 Najaarstrek

Samenvatting	5
1 Aankomst & Vestiging	6
Nat, natter... droog!	7
Cursus en werving	9
Online jaaravond	10
2 Broeden	14
Klaar voor de start	15
Legsels en uitkomst	18
Beschermingshandelingen	20
3 Kuikens	22
Maatwerkregelingen en rasters	23
Kuikenoverleving	29
Kievitkuikens in de Beerse Overlaet	30
Tijd voor verandering	32
Bijzondere momenten in veld	37
4 Najaarstrek	38
Winterbeeld akkervogels	40
Coördinatorenendag	42
Het najaar is de tijd...	43
Landelijke coördinatoren	44
Kijken, lezen en leren	48
Bijlagen	49

Even voorstellen

In 2022 heeft provinciaal coördinator Jochem Sloot-haak het stokje overgedragen aan collega Fien Oost. In dit verslag komt het werk van diverse coördinatoren aan bod en stellen we je voor aan het nieuwe team.

Het jaar in cijfers

VRIJWILLIGERS | 751

AGRARIËRS | 1.647

GROEPSCOÖRDINATOREN | 38

AANTAL WEIDEVOGELGROEPEN | 33

AANTAL LEGSELS | 3.163

BESCHERMINGSHANDELINGEN | 2.502

PERCENTAGE UITGEKOMEN LEGSELS | 73%

Samenvatting

Heel nat en erg droog: flinke pieken en dalen tekenden het weer in 2022. Grutto's, wulpen, scholekster, tureluurs en kieviten kregen het daardoor behoorlijk voor de kiezen. Het broedseizoen verliep met horten en stoten. Sommige vogels kwamen helemaal niet tot broeden toe, en andere juist heel laat. Voor veel vrijwillige weidevogelbeschermers was het daarmee een rommelig en teleurstellend seizoen.

De officiële aftrap van het weide- en akkervogelseizoen werd voor de tweede keer online gehouden. Op 23 februari vond een live-uitzending plaats vanaf het kantoor van Brabants Landschap in Haaren. De uitzending was een succes en werd goed bekeken, maar toch misten de sprekers de connectie met het publiek. Gelukkig was het in maart weer mogelijk om in groepen bij elkaar te komen. Die kans werd volop benut met diverse startavonden en ook de introductiecursus over weidevogelbescherming die weer op twee locaties kon worden gegeven.

Op 15 maart werd het eerste ei gevonden in Venhorst, gemeente Boekel. Helaas sloeg het zonnige weer eind maart helemaal om, en werd het guur en extreem nat. De nattigheid werd gevolgd door een periode van droogte die haast het hele broedseizoen aanhield. Toch bleek het gemiddelde uitkomstpercentage met 73% over in totaal (slechts) 3.163 legsels goed. De meeste legsels werden gevonden van de kievit: 2.401. Helaas is dat ten opzichte van voorgaande jaren een flinke vermindering, en dat terwijl de aantallen al achteruit gingen. Daarom ligt er in dit jaarverslag ook de nadruk op deze soort, die in 2022 een zeer slecht jaar beleefde in Brabant.

Het aantal broedparen van de kritische weidevogelsoorten is in de kerngebieden Altena en de Beerse Overlaet dit jaar iets gedaald. Veruit de meeste van deze soorten zitten op de plasdrassen.

De provinciale coördinatorenendag werd in 2022 in juni gehouden, met een excursie naar het Markiezaatsmeer bij Bergen op Zoom. In het najaar volgden diverse afsluitende avonden en drie afsluitende coördinatorenavonden, waarbij het hele seizoen onder de loep werd genomen en groepscoördinatoren hun hoogte- en dieptepunten deelden met elkaar, de veldbegeleiders en het team van het Coördinatiepunt Landschapsbeheer.

De akkervogeltellingen die worden uitgevoerd in kerngebieden als Steenberg, Altena en Heeze-Leende, gaven een iets ander beeld. Veel vrijwilligers voeren daar al enkele jaren tellingen uit, waaruit blijkt dat de aantallen en de diversiteit van overwinterende akkervogels hoger is op plaatsen met beheer dan op plaatsen zonder beheer.

De landelijke geluiden over het seizoen 2022 verschillen van Noord-Brabant. Gelukkig zijn de cijfers landelijk niet zo grimmig en zijn er in andere provincies positieve resultaten behaald. Omdat we met elkaar in Nederland voor een flinke klus staan om de weide- en akkervogels in een veranderend (agrarisch) landschap goed te beschermen, komen in dit jaarverslag ook enkele provinciale boerenlandvogelcoördinatoren aan het woord. Ten slotte hebben een aantal groepscoördinatoren afgezwaid in 2022, waar even bij stil wordt gestaan. Onder andere hun jarenlange inzet hebben de weidevogelbescherming in Brabant mee vormgegeven.

2

Broeden

3

Kuikens

4

Najaarstrek

Aankomst & Vestiging

De weide- en akkervogels
keren weer terug vanuit hun
overwinteringsgebieden.

Eind februari is het weer zo ver, de kieviten keren terug vanuit hun overwinteringsplekken en maken zich op voor een nieuw broedseizoen. De kievit is een vogel die zich in zijn trekgedrag laat leiden door de vorst in de wintermaanden. In een bevroren bodem kunnen de vogels immers geen voedsel vinden. In een strenge winter trekken de vogels met de vorstgrens mee. Blijft het zacht, dan blijven de vogels jaarrond in Nederland.

Met hun uitstekende vliegkunsten en opvallende roep luiden onze kieviten elk jaar weer het begin van het voorjaar in. De mannetjes komen het eerst terug in het broedgebied om met hun indrukwekkende baltsvluchten hun territorium op te eisen. Ze kiezen het liefst een plek waar ze tijdens de broedtijd goed zicht hebben op hun omgeving. Kieviten zien gevaar graag van ver aankomen. Daarom kiezen ze vaak voor maïsland of andere akkers, die er in het begin van het jaar kaal bij liggen. Als mannetjes hun territorium eenmaal hebben vastgesteld, is het wachten op het vrouwtje. De vrouwtjes zijn, ter voorbereiding op het broedseizoen, vaak nog druk bezig met het aanvullen van hun vetreserves. Een spannende en belangrijke tijd!

I. Nat, natter...droog!

Het jaar begon in januari met temperaturen van boven de tien graden en veel minder neerslag dan gemiddeld. Geen modder aan de laarzen, maar droge percelen in heel Brabant. Hier kwam echter al snel verandering in. Alhoewel het ook in februari warmer was dan normaal, werd deze maand vooral gekenmerkt door drie stormen in één week. De tweede storm was daarbij de zwaarste

storm, met in het hele land code oranje. Daarmee werd het de op drie na natste februari sinds 1906. Geen fijne start van het seizoen voor onze weidevogels.

Na de heftige neerslag in februari volgde de zonnigste maart ooit, waardoor de natuur helemaal wakker werd. Met de stijgende temperaturen kwam het bodemleven op gang en verschenen de eerste knoppen aan de bomen en struiken. De maand maart ging bijna ook de boeken in als de droogste maart ooit, met op sommige plekken zelfs helemaal geen neerslag. Een arctische noordoostenwind op de laatste dag van de maand bedekte het hele land onder een laag sneeuw en stak daarmee een stokje voor dit record. Om deze gure omstandigheden te doorstaan, hadden weidevogels hun opgebouwde vetreserves toen al hard nodig. En deze weersomstandigheden tekenden de rest van het seizoen.

Aanhoudende kou hielp de ontlukende lente om zeep. Daarna was het lang wachten op stijgende temperaturen en neerslag. Deze lente met diepe dalen en hoge pieken in temperatuur en neerslag, zorgden in Brabant helaas voor een tegenvallend resultaat voor weidevogels.

In Nederland krijgen onze kieviten in de winter gezelschap van zijn familie uit het buitenland. Veel kieviten uit de Scandinavische landen, maar ook uit Polen en Rusland, trekken in de winter naar Nederland. Wanneer voor onze Nederlandse kieviten de broedperiode begint, verlaten ze de groep om op zoek te gaan naar een plek om te broeden. Terwijl de Nederlandse kievit al aan het broeden is, kun je overwintelaars uit andere landen in het voorjaar nog in grote groepen aantreffen in ons land. Voor hen begint het broedseizoen in hun thuisland namelijk later dan voor hun Nederlandse soortgenoten.

Wisseling van de wacht...

Bij het Coördinatiepunt Landschapsbeheer vonden in 2022 de nodige verschuivingen plaats. Provinciaal coördinator Jochem Sloothaak droeg na 14,5 jaar als coördinator soortenbescherming het stokje over aan collega Fien Oost.

Sinds september 2022 is Lisa van den Biggelaar erbij gekomen als medewerker soortenbescherming om het team te versterken. Op afsluitende bijeenkomsten en ook op de coördinatorenavonden hebben enkele groepen in 2022 al kennisgemaakt met Fien en Lisa.

Jochem Sloothaak vliegt gelukkig niet ver. Hij blijft bij Brabants Landschap als districtsbeheerder van onze natuurgebieden in de regio Midden-Brabant.

Fien Oost

"De gedrevenheid en gezelligheid is kenmerkend voor de Brabantse weidevogelbescherming. Om daaraan mee te mogen werken is voor mij enorm motiverend, ookal zit het soms tegen."

"Ik heb genoten van alle dagen, avonden en zaterdagdagen waarop ik met vrijwilligers, boeren en andere erfgenamen heb samengewerkt. Het doorzettingsvermogen en de creativiteit van die duizenden mensen heeft me bijna 15 jaar lang steeds nieuwe energie gegeven. Energie die je nodig hebt om op een intensief gebruikt boerenland de natuur ook een plek te geven. Ik heb veel geleerd over soortenbescherming, maar vooral over mensen. Die zijn er in alle soorten en maten. De kunst is om mensen samen te brengen, ook al zijn de standpunten nog zo verschillend. Vorig jaar werd ik tot m'n grote verrassing uitgeroepen tot 'Beheerder van het Jaar'. Zo'n prijs is te danken aan de inzet van anderen, niet aan die van mij. Daarvoor wil ik jullie bedanken. Ik zet 't werk voort, want de gebieden die we zelf in eigendom hebben staan ook onder druk. In dat werk ga ik alleen vaak snel, maar samen komen we verder."

Jochem Sloothaak

Lisa van den Biggelaar

"Vanaf het begin was al meteen duidelijk dat ik bij de weidevogelbescherming in een warm nest terecht ben gekomen. Ik kijk uit naar het komende broedseizoen, waarin ik mag kennismaken met nog meer vrijwilligers, en het mooie werk wat zij doen."

De webinars geven vrijwilligers meer achtergrondinformatie over belangrijke gebiedsprocessen en andere actualiteiten.

2. Cursus en en werving

Introductiecursus weidevogelbescherming

Hoewel de jaaravond met driehonderd man in één zaal niet kon doorgaan, behoorde een cursus met twintig bezoekers per locatie gelukkig wel weer tot de mogelijkheden. De introductiecursus weidevogelbescherming werd dan ook op twee locaties gegeven. Deze cursus verandert elk jaar weer een beetje, onder andere door de actualiteit, toenemend begrip van het (veranderend) gedrag en de ecologie van de weidevogels en de gemotiveerde cursisten. Ook voor doorgewinterde beschermers is deze cursus blijvend geschikt: als opfrisser, als ideaal moment om vragen te stellen of simpelweg om te genieten van al het mooie beeldmateriaal en de informatie die wordt gegeven.

Werving

Weidevogelbescherming is – over het algemeen – een groepsactiviteit. Een perceel van twee hectare in je eentje aflopen kan heel tijdrovend zijn. Daarnaast speelt ook de gezelligheid een centrale rol in het beschermingswerk. Veel groepen komen op vaste momenten bij elkaar. Om te beschermen, maar ook voor een bakje koffie of een afsluitende bijeenkomst met bijvoorbeeld een barbecue. Vanwege deze gezelligheid sluiten zo nu en dan ook familieleden of vrienden van leden zich aan bij een groep. Daarnaast komen elk jaar geïnteresseerde mensen bij groepen terecht omdat zij via Brabants Landschap op het bestaan van een groep zijn gewezen. Ook activiteiten zoals de Dag van het Landschap, de Opening van het Seizoen (landschapsbeheer) en excursies zorgen voor nieuwe aanwas. Ook waren vrijwilligers dit jaar weer druk met kraampjes op allerlei markten en het verzorgen van presentaties op scholen om ook kinderen kennis te laten maken met natuurbescherming.

3. Online jaaravond

Voor het tweede jaar op rij gooide de coronacrisis roet in het eten bij het plannen van de jaaravond. Om toch een goede aftrap van het seizoen te organiseren, werd opnieuw een beroep gedaan op de creativiteit van het weidevogelteam bij het Coördinatiepunt Landschapsbeheer.

Vanuit de grote vergaderzaal van de kasteelboerderij van Nemerlaer, het kantoor van Brabants Landschap, werd op 23 februari een livestream opgezet. Voor directeur Joris Hogenboom was dit de eerste provinciale jaaravond sinds zijn start in april 2021. Hij trapte de avond af met een welkomstwoord aan alle Brabantse vrijwilligers die thuis – soms in kleine groepjes – meekeken. De resultaten van het seizoen passeerden de revue, en provinciaal coördinator Jochem Sloot haakte blikte terug op bijzondere momenten in het jaar.

Tim Visser van Wageningen University & Research gaf daaropvolgend uitleg over een kersvers zenderproject bij Kieviten. Dit project zou op vijf locaties in Nederland – waaronder in Altena in Brabant – informatie gaan opleveren over het gedrag van broedende Kievitvrouwtjes, hun keuzes voor de broedlocatie, het foerageergebied met de kuikens, en ander gedrag. Deze informatie wordt door middel van een piepklein zendertje op zonne-energie verzameld. De resultaten van dit onderzoek worden in 2023 verwacht.

Daarna kregen de kijkers door middel van een aantal vrijwilligersverhalen over ander beschermingswerk een kijkje in de brede keuken van de Brabantse soortenbescherming. Gedeputeerde van Water, Natuur en Gebiedsgerichte Aanpak Hagar Roijackers sloot de avond af met haar visie op het beschermingswerk en benadrukte de grote waarde van iedereen die zich daarmee bezighoudt.

Het eerste jaar van veldmedewerker Rens Sommers

"Dit jaar verliep compleet anders voor mij. Waar ik voor de bescherming van onze weidevogels normaal gesproken vele uren doorbracht op de kleigronden van de Beerse Overlaet, om 'het veld af te schumen' met mijn eigen groep WVB Maasdonk, nam mijn mentor en mede-veldbegeleider Anja Popelier mij dit jaar op sleeptouw voor een introductie van de diverse agrarische gebieden in Midden- en West-Brabant. We hebben bij de vele groepen veel mooie momenten mogen meemaken in het veld. Er gebeurt zo ontzettend veel in de relatief korte periode van het broedseizoen dat ik gewoonweg ruimte te kort kom om dat hier allemaal te vermelden. Toch wil ik graag wat positieve lichtpuntjes toelichten.

Zo mocht ik mee op pad met Jan van Gestel van de WVG ABG gemeenten. Jan en ik hebben twee dingen gemeen: we hebben allebei een snor en we zijn alle twee fanatiek als het gaat om het opsporen van legsels. Samen tuurden we het hele grasperceel af, maar er was nergens een wulp te bekennen. Onze ogen vielen door de kijker op een achterliggende akker waar het beeld door de warmte ontzettend golfde ... "Hé, zien we dat nou goed? Toch maar efkes gaan kijken!" Terwijl wij uit enthousiasme richting de akker liepen, knalde de wulp de lucht in en werden onze vermoedens bevestigd. Door het snel handelen, kon het legsel in korte tijd vos-vrij worden ingerasterd.

Ook in kerngebied Altena heb ik van alles mogen meemaken. Zo liet Anja mij kennismaken met de gezelligheid en de expertise van de heren uit Genderen en met de vrij nieuwe loopgroep Woudrichem. Deze groep wist met veel inspanning lastige gruttolegsels te lokaliseren. Een vliegvlug grut-tokuiken waarnemen tijdens een afsluitend observatierondje bij zonsondergang, was de kers op de taart!

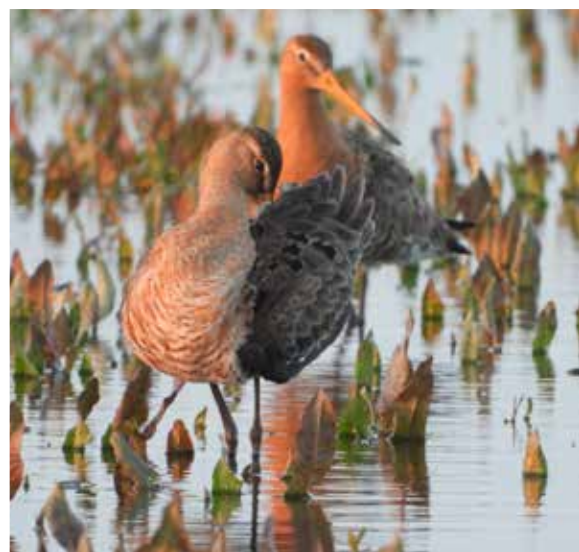

Rens Sommers

Ook zagen we in Altena verschillende enthousiaste jonge vrijwilligers, die uitgerust met laarzen en bamboestok, hun vakantie optimaal benutten voor de bescherming van onze weidevogels.

Het is een hele eer om van een weidevogel expert als Anja Popelier de kneepjes van het vak te mogen leren. Als een spons heb ik het afgelopen seizoen de gigantische hoeveelheid informatie rondom weidevogels en veldbegeleiding die Anja mij aanreikte geabsorbeerd. Daarvoor ben ik haar enorm dankbaar. En ook collega Marco weet mijn kennis van weidevogelbescherming ieder jaar weer naar een hoger niveau te brengen.

Het voelt goed om een spin in het Brabantse weidevogelweb te mogen zijn. Niet alleen om te zien waar het allemaal beter kan, maar juist ook om wat er allemaal wel goed gaat bij de vele groepen. Het is prachtig om die ervaringen aan elkaar over te dragen in het veld. Via deze weg spreek ik daarom ook graag mijn dank uit naar alle vrijwilligers. Voor de gastvrijheid, het vertrouwen, de gezelligheid en de expertise die we samen hebben mogen uitwisselen tijdens mijn eerste jaar als veldbegeleider. Vrijwilligers uit Midden- en West-Brabant, schroom bij vragen over bijvoorbeeld de boerenlandvogel-monitor of voor hulp bij het opsporen van lastig vindbare legsels vooral niet om contact met me op te nemen komend seizoen. Ik kijk uit naar aankomend broedseizoen en sta graag weer voor jullie klaar!"

Broeden

De lentekriebels beginnen te komen; het broedseizoen gaat weer beginnen!

2

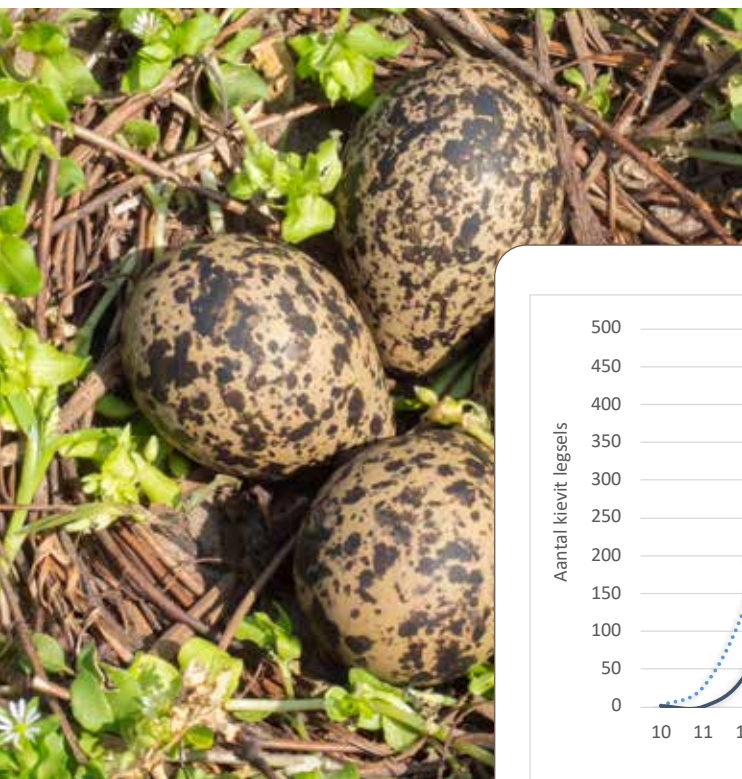
Eind februari zijn de kieviten volop aanwezig in ons land, de een al baltsend, de ander nog in het overwinteringsgebied. Ook bij de vogelbeschermers zijn de lentekriebels al een tijdje aanwezig; het broedseizoen gaat beginnen. Begin maart breekt die belangrijke tijd aan voor de kievit. Nederland is vanwege de gunstige ligging en het klimaat een belangrijk land voor kieviten. Een groot deel van de Europese kievitpopulatie bevindt zich bijna het gehele jaar in ons land. De Nederlandse akkers zijn hun broedgebied. Ook andere boerenlandvogels als grutto, wulp, tureluur en scholekster, en akkervogels als patrijs en veldleeuwerik beginnen aan het broedseizoen. De een wat later dan de ander.

I. Klaar voor de start ...

Begin april hield het winterse weer van eind maart nog even aan. Op 1 april sneeuwde het opnieuw, met in die week regelmatig temperaturen onder het vriespunt. Waar in het noordoosten van het land in april juist veel meer regen viel dan normaal, had het zuidwesten te maken met grote neerslagtekorten. Door de droge, koude bodem was het voedselaanbod voor de weidevogels onvoldoende. Zulke omstandigheden maken het niet makkelijk om in broedconditie te komen. Veel vrijwilligers viel het al direct op: op veel plekken stelden de vogels het broeden uit.

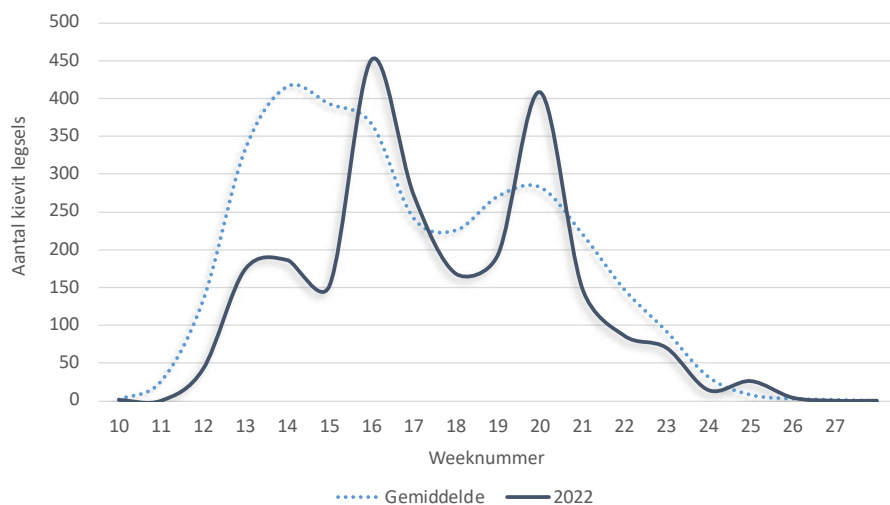
↑ Waar het ene legsel goed verstopt is, ligt de andere open en bloot.

EERSTE EN TWEEDE LEGSEL BIJ DE KIEVIT..

Gemiddeld vindt de eerste piek van het aantal gevonden kievitlegseis plaats in de eerste week van april. In 2022 vond deze piek van 'het eerste legsel' twee weken later plaats dan gemiddeld. Weersomstandigheden spelen hierin een rol. Als de vogels kampen met kou, neerslag en gure wind, willen de weidevogelbeschermers de vogels niet verstoren. Op zulke momenten wordt er – logischerwijs – weinig of niet gezocht naar legseis. Maar het gebrek aan gevonden legseis en minder waarnemingen van broedparen, betekent simpelweg ook dat er nog weinig legseis waren. De verwachting is dat de combinatie van de kou en de droogte in het vroege voorjaar een rol heeft gespeeld in dit uitgestelde broedgedrag. Helaas hebben de kieviten de slechte start later in het jaar niet meer kunnen goedmaken. Het aantal legseis van de kievit was in 2022 dan ook historisch laag. Meer hierover lees je in de volgende paragraaf 'legseis en uitkomst'.

Opvallend was dat de tweede piek halverwege mei bijna net zo groot was als de eerste piek. Wanneer het eerste legsel echter mislukt doordat de eieren niet uitkomen, het legsel gepredeerd wordt of als de jongen al snel verloren gaan, dan proberen veel kievitpaartjes het nog een tweede keer. In 2022 zat er een periode van vier weken tussen de twee pieken. De vraag is dan ook of het hier ging om een tweede legsel of dat het misschien deels nog het eerste legsel was van kieviten die pas heel laat voor het eerst in broedconditie kwamen.

Figuur I: Dit jaar waren er twee duidelijke pieken, het eerste en tweede legsel. Met name de piek van het tweede legsel is opvallend.

EERSTE EI

Gerard van den Heuvel vond in 2022 het eerste Brabantse kievitseï op woensdagmiddag 15 maart op een maisperceel in Venhorst. Gerard is de eigenaar van dit perceel en beschermt al jaren in zijn eentje de weidevogels op zijn percelen. Hij hoorde en zag de kieviten al een paar dagen voor zijn vondst boven zijn percelen buitelen. Daarnaast had hij ook al enkele proefkuiltjes gevonden, die het mannetje draait om het vrouwtje over te halen tot broeden. Op die betreffende woensdag kon het haast niet anders dan dat er een legsel zou liggen. Na een korte zoektocht op een van zijn percelen vond hij inderdaad een legsel met één ei! Natuurlijk werd gelijk de weidevogelwerkgroep erbij geroepen om dit mooie moment vast te leggen. Provinciaal coördinator Fien Oost kwam na een telefoontje snel ter plaatse voor de controle en met een presentje voor de vinder. Samen met de vinder stond ze de pers te woord om dit, toch elk jaar weer bijzondere moment, te vieren. De vondst van het eerste ei is al sinds jaar en dag het startschot van het seizoen.

Gerard van den Heuvel

De vondst van
het eerste ei is
het startschot
van het seizoen

2. Legsels en uitkomst

Afgelopen broedseizoen zijn er in totaal 3.163 legsels gevonden. Dit is het laagste aantal legsels sinds 2002. Er zijn de afgelopen twintig jaar maar drie andere jaren geweest waarop het aantal legsels onder de 4.000 bleef, waaronder in 2012, 2013, toen de omvang van de weidevogelbescherming ook minder groot was. Ook in 2020 dook het aantal gevonden legsels onder de 4000. De verwachting is dat het daadwerkelijke aantal legsels eigenlijk hoger lag. Door de toen net uitgebroken pandemie was er veel minder zoekactiviteit door vrijwilligers. Hierdoor zijn veel minder legsels gevonden en geregistreerd.

Met 2.401 gevonden legsels had de kievit ook in 2022 weer verreweg het grootste aantal legsels onder de weidevogels, gevolgd door de scholekster met 188 legsels, de grutto met 126 legsels, de wulp met 104 legsels en de tureluur met 98 legsels. Het aantal gevonden kievitlegsels is in 2022 met 25% gedaald ten opzichte van 2021. Van veel beschermers kwam het verhaal dat ze veel moeite hadden met het vinden van legsels. "De vogels waren er niet, of ze zijn verdwenen", was een veelgehoorde opmerking.

"NIEUWE ONTGINNING"

Op veel plekken in Brabant waar weidevogels aanwezig zijn op het boerenland, wordt er beschermd. Ieder jaar gaan de weidevogelgroepen vele hectares af die behoren tot hun werkgebied. Toch waren er ook in 2022 een aantal groepen die hun werkgebied zelfs hebben vergroot. Dit gebeurde onder andere in Deurne en Raamsdonksveer. Hierbij kwamen de vrijwilligers enthousiaste nieuwe boeren tegen, die graag wilden meehelpen. Zo hadden ze in Deurne succes met een gruttotegsel. Na de boer te hebben gesproken over de vondst, heeft hij geheel vrijwillig een stuk gras laten staan rondom het tegsel. Hierdoor zijn de kuikens succesvol uitgekomen. Een extra bonus voor de beschermers was het enthousiasme bij de kinderen van deze boer na het bewonderen van de eieren van de grutto, én die van de kievit tien meter verderop. Dit is de beste manier om de nieuwe generatie te laten kennismaken met het belangrijke beschermingswerk.

Overig

246

Scholekster
188

126
Grutto

104
Wulp

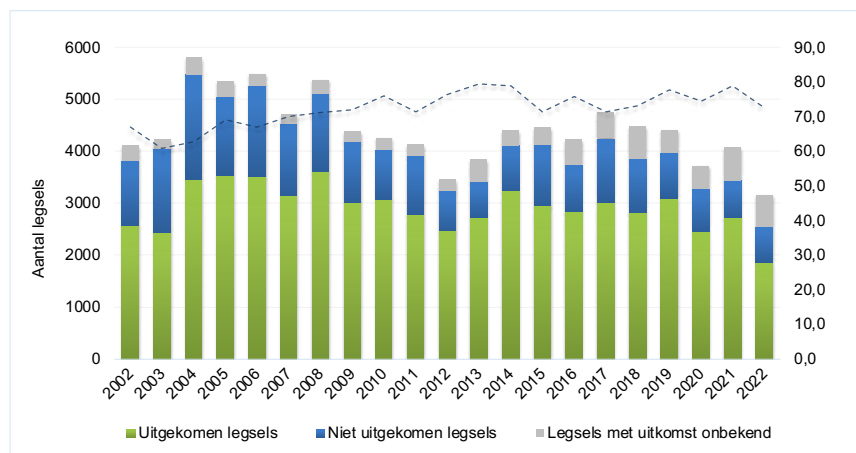
Tureluur 98

In 2022 is van het totaal aantal gevonden legsels van alle weidevogels 73% succesvol uitgekomen. Voor de kievit lag het uitkomstpercentage met 70% net iets lager. Dat er bij de kievit in verhouding met andere weidevogels iets minder legsels uitkomen, is overigens geen uitzondering. Sinds 2002 ligt het uitkomstpercentage van de kievit jaarlijks ongeveer 1% tot 3% lager dan het totale uitkomstpercentage van alle weidevogelsoorten.

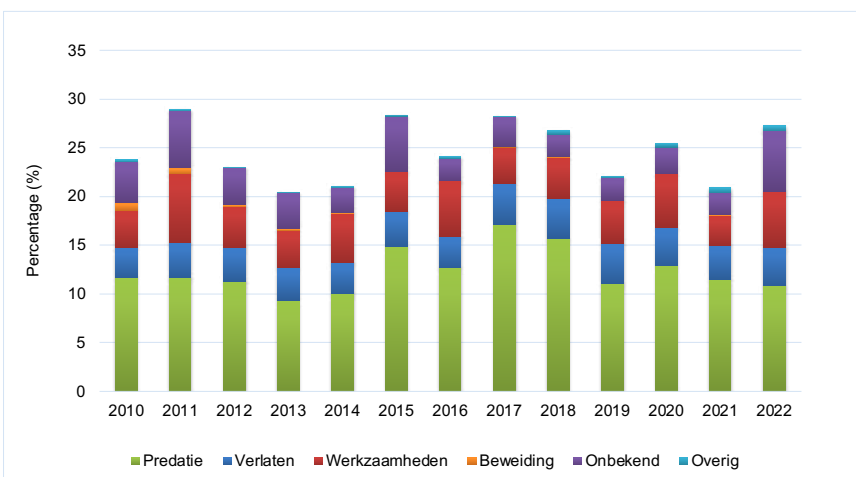
Voor weidevogels is bepaald dat minimaal 70% van de legsels moet uitkomen om de soort in stand te kunnen houden. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de kuikens opgroeien onder de juiste omstandigheden; met voldoende voedsel en onder de juiste weersomstandigheden. Maar de laatste jaren gaan de omstandigheden hard achteruit. Het is dus maar de vraag of er voldoende kuikens vliegvlug worden. Met bijna 11% was predatie ook in 2022 de grootste verliesoorzaak van de legsels. Dit cijfer is overigens lager dan het landelijk gemiddelde. De verliezen door werkzaamheden waren in 2022 met bijna 6% iets hoger dan voorgaande jaren, te wijten aan incidentele, niet-opzettelijke miscommunicatie tussen vrijwilliger, boer en loonwerker. Het verlies door werkzaamheden is dankzij de inspanningen van alle betrokkenen doorgaans laag.

Daarnaast zijn er legsels waarvan men niet weet wat ermee gebeurd is. Het kan natuurlijk altijd gebeuren dat een legsel niet teruggevonden kan worden. Een uitgekomen legsel bevat weggestopte schilfertjes van vertrapte eierschalen of is - afhankelijk van de vogelsoort - juist erg schoon achtergelaten. Ook recente werkzaamheden zie je meestal gemakkelijk terug aan bijvoorbeeld bandensporen of bewerkte grond. Ravage van het nest, evenals het spoorloos verdwijnen van de eieren, duidt meestal op predatie. In dat geval is de kans groot dat een rover, zoals een vos, de eieren heeft meegenomen.

Dat het aantal legsels met onbekende uitkomst in 2022 hoger is dan voorgaande jaren, kan komen doordat steeds meer legsels later in het seizoen gevonden worden, zoals bij de eerder genoemde opvallende tweede piek. Veel van de werkzaamheden in het veld hebben dan al plaatsgevonden, waardoor beschermingswerk niet altijd meer nodig is. In dat geval worden legsels vaak met rust gelaten en weten we dus niet precies wat er mee gebeurd is.

Figuur 3: Het aantal legsels was historisch laag in 2022.

Figuur 4: Ook dit jaar is predatie weer de grootste verliesoorzaak, maar het blijft in Brabant lager dan landelijk gemiddeld.

3. Beschermingshandelingen

Veel weidevogels keren het liefst ieder jaar terug naar hetzelfde perceel om te broeden. Dit maakt het voor de beschermers makkelijker om de nesten op te sporen en er op tijd bij te zijn. De beschermers hebben, juist door deze plaatstrouwheid van de vogels, vaak jarenlang goede contacten met de eigenaar van het perceel. Als voorkomen moet worden dat een legsel tijdens de werkzaamheden verloren gaat, is goede communicatie tussen de beschermer en de agrariër of loonwerker essentieel. Beschermers proberen de boer dan ook zo snel mogelijk op de hoogte te stellen als ze legfels gevonden hebben. De boer kan op zijn beurt laten weten wanneer werkzaamheden plaatsvinden. Zo staan beschermers soms al om zes uur 's ochtends paraat om mee te helpen tijdens sleepslangen, ploegen, eggen en zaaien.

Wanneer beschermers alle beschermingshandelingen registreren in de Boerenlandvogelmonitor, weten we hoe vaak er rondom een legsel bewerkt wordt en hoe vaak een vrijwilliger beschermingshandelingen heeft uitgevoerd. In 2022 zijn er 2.052 beschermingshandelingen geregistreerd, waarvan 89% bij de kievit. Bij minder dan de helft van alle legfels zijn beschermingshandelingen geregistreerd. Dit terwijl de verwachting is dat bijna elk gevonden legsel in een rieten mandje wordt geplaatst: dat is al een beschermingshandeling. Het invoeren hiervan brengt waardevolle informatie met zich mee.

Dankzij de registraties zien we dat soms wel **vijf** keer iemand langskomt om het legsel te beschermen. De eerste bezoeker van het nest is meestal de beschermer die het nest komt mar-

keren en in een mandje legt. Bij een derde van de nesten waarbij handelingen zijn geregistreerd, werden ze in mandjes gelegd. Meer dan 90% van de legfels in mandjes lag op bouwland. In de praktijk wordt echter waarschijnlijk 80 tot 90% van de gevonden legfels op bouwland in mandjes gelegd, maar wordt dit niet geregistreerd. Niet veel later komt de boer langs om het perceel te bemesten en enkele dagen later om te ploegen. Dan is het tijd om de grond zaaiklaar te maken en om het gewas te zaaien of te poten. Bij al deze activiteiten moet het legsel worden verlegd door de vrijwilliger of de boer, die dan even van de trekker klimt en dit zelf doet.

Hoe vaak bescherming nodig is, scheelt veel per type perceel en gewas. Bouwland wordt vaak intensiever bewerkt, waarbij aardappelen dan weer veel meer bewerking vragen dan maïspcelen. Daardoor hebben legfels op bouwland doorgaans meer bescherming nodig dan legfels op grasland. Hierdoor worden op bouwland dan ook meer beschermingshandelingen geregistreerd. Daarnaast is de bewerking van grasland natuurlijk anders dan van bouwgrond. Bescherming op grasland blijkt vooral nodig tijdens de bemesting, beweiding en het maaien van het gras.

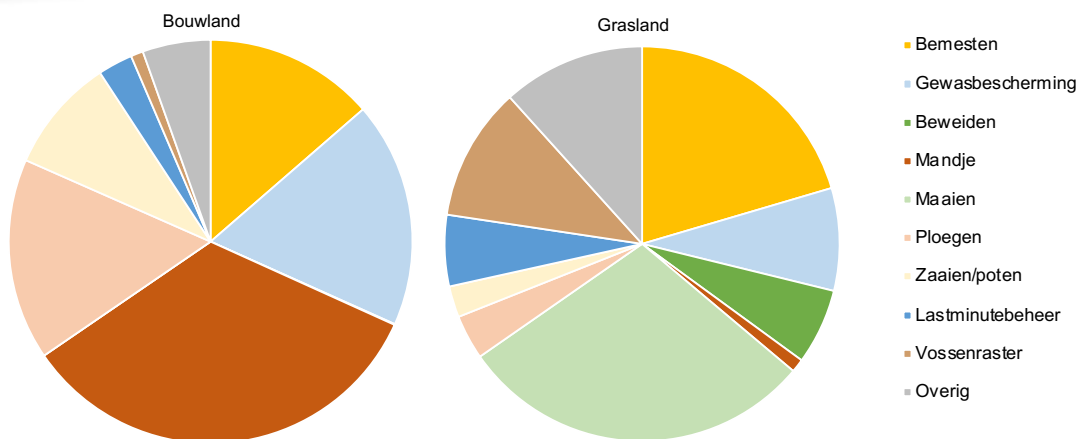
Samenvattend zijn afgelopen jaar 64% van alle legfels aangetroffen op bouwland. Van deze legfels zijn bij 55% beschermingshandelingen geregistreerd. Ongeveer 30% van het aantal kievitlegfels werd aangetroffen op grasland. Hierbij werden bij 20% van de legfels beschermingshandelingen geregistreerd.

Wist je dat?

Weidevogels alleen terugkeren naar dezelfde plek als het eerdere legsel succesvol was. Wanneer het legsel is mislukt, bijvoorbeeld door predatie, dan zie je dat ze het jaar erop vaker op zoek gaan naar een nieuwe broedlocatie.

Figuur 5:

Het verschil in beschermingshandelingen tussen bouwgrond en grasland. Overig: aanaarden, gemaaid met wildredder, nest met wildcamera, wildverjager predatie, slepen en rollen en 'overig'.

NATTE SNEEUW EN WEDERZIJDIG BEGRIP

"Begin maart kwamen wij in contact met de voorzitter van de lokale afdeling van het Brabants Agrarisch Jongeren Kontakt, het AJK Altena Biesbosch. Dit is, zoals ze zelf zeggen, een vereniging voor jongeren in de leeftijd van 16 tot 35 jaar met interesse en passie voor het landelijk gebied in de provincie Noord-Brabant. Ons aanbod om wat te komen vertellen over het werk van de weidevogelbescherming werd met enthousiasme ontvangen en ze wilden er graag een avondvullend programma van maken. Dat gebeurde dan ook eind maart. Anderhalf uur lang hebben wij kunnen vertellen over de voor ons gebied zo kenmerkende weidevogels, hoe deze zich gedragen tijdens de broedtijd, wat er nodig is om jongen groot te laten worden en de bedreigingen voor het voortbestaan van deze vogels in ons gebied. Natuurlijk hebben we ook ruimschoots aandacht gegeven aan het beschermingswerk en hoe we daarin samen kunnen optrekken. Het werd een bijzonder geanimeerde avond met deze jonge mensen met hart voor de natuur en het boerenleven.

Een van de aanwezigen gaf aan het einde aan het zo fijn te vinden dat

er zo'n positieve sfeer was geweest de hele avond. Boeren zitten al zo vaak in het verdomhoekje. En ja, bij weidevogelbescherming gaat het er juist om, dat we het samen met de boeren doen. Twee weken later stond ik bij een weiland te wachten waar ze gingen sleepslangen. De machine had panne gehad die dag. Het was al donker aan het worden en er begon óók nog natte sneeuw te vallen. De machines arriveerden en daar stond één van de jonge boeren. Opnieuw hadden we respect voor elkaar. Ik zei: "Harde werkers jullie, nog zo laat op pad." En hij vond dat je wel veel hart voor de zaak moest hebben om op dit uur voor de weidevogels in de weer te zijn. En daar hadden we allebei gelijk in."

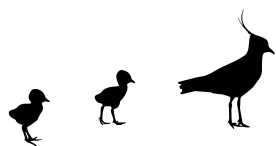

Werkgroepleden **Altenatuur**

Kuikens

*De eerste kuikens kruipen eind april al uit het ei.
Met de kwetsbare jongen hebben de oudervogels
de komende tijd een flinke klus voor de boeg*

Een jong leven dat uit het ei kruipt, is ongelooflijk kwetsbaar. Met de kuikenfase breekt dan ook de meest cruciale periode aan voor de weidevogels. Predatie, uitdroging, voedselgebrek en barre weersomstandigheden vormen grote gevaren voor pas uitgekomen weidevogels. Ook voor de oudervogels is het flink aanpoten. Zij leiden de kuikens vanaf het moment dat ze zijn opgedroogd en op de poten staan naar het beste foerageergebied, altijd waakzaam voor gevaar. Daarnaast kruipen de kuikens geregeld onder de vleugels van hun ouders om op te warmen. Ze kunnen namelijk nog niet zelf hun lichaamstemperatuur op peil houden.

In deze cruciale eerste weken is het werk van vrijwilligers essentieel. Net wanneer de kuikens uit het ei kruipen, breekt er ook een drukke tijd aan voor de boer. Dankzij de oplettendheid van vrijwilligers kan er op tijd geholpen worden als de boer het land op gaat.

Eten en gegeten worden: zo werkt de natuur. Ook bij weidevogels liggen predatoren op de loer die het hebben gemunt op de eieren of op de pas uitgekomen kuikens. Als weidevogel moet je goed opletten voor grondpredatoren zoals vossen, marterachtigen en de kat van de buurman. Tegelijkertijd moet je het luchtruim in de gaten houden voor gevleugeld gevaar, zoals kraaien, reigers en buizerds. Ook wandelaars, fietsers, én vrijwilligers worden aangezien voor indringer. Waar (roof)vogels, en in mindere mate ook de vos, vooral overdag hun kansen zien, is het 's nachts aan rovers als de hermelijn om hun slag te slaan.

I. Maatwerkregelingen en rasters

Op plekken waar de vogels niet meer in grote aantallen aanwezig zijn om zich met z'n allen te weren tegen predatoren, wordt het alleen maar moeilijker voor de overblijvende vogels.

Daarnaast is het altijd gunstig om de vogels extra bescherming en een beter (opgroei)biotoop te bie-

den. Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer biedt hiervoor drie maatwerkregelingen in Brabant, waar vrijwilligers en boeren een beroep op kunnen doen. Deze maatwerkregelingen bieden de agrariërs een vergoeding voor het nemen van maatregelen die het broedsucces en de kuikenoverleving van kievit, grutto, wulp en tureluur vergroten.

Boeren en vrijwilligersgroepen kunnen een beroep op doen op de volgende drie regelingen:

1. Kansen voor de Kievit
2. Regeling Rustzones
3. Project Wei-Vosvrij

De contracten voor de Regeling Rustzones en voor Kansen voor de Kievit sluiten vrijwilligersgroepen en boeren af voor percelen waar nesten zijn gevonden. De elektrische stroomrasters van Wei-Vosvrij zetten de vrijwilligers op, soms met hulp van de agrariër.

Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer ondersteunt de vrijwilligersgroepen bij het afsluiten van de contracten met advies en maatwerk. Alle informatie over de regelingen is voor agrariërs en vrijwilligers terug te lezen op de website van Brabants Landschap. Daarmee kunnen gesprekken met boeren direct goed worden ingestoken met alle relevante informatie bij de hand.

WEGWEZEN!

Wanneer de kievit een indringer signaleert, moet die worden verjaagd. Indruk maken op de indringer is essentieel. De kievit steekt zijn witte borst vooruit en zet zijn kuif rechtop. Hoe groter, hoe imponerender. Eenmaal in de lucht zal de kievit flink kabaal maken om de indringer te verjagen met een roep die tot op grote afstand te horen is. Deze roep leren de kuikens al snel kennen en bij het horen ervan maken ze zich meteen zo klein mogelijk - dat wordt "drukken" genoemd. Als er meerdere oudervogels met kuikens in de buurt zijn, zullen zij bij het horen van het alarm opvliegen om gezamenlijk de indringer te verjagen. Samen staan ze sterker. Andere soorten, zoals tureluurs, profiteren hiervan. Zij broeden graag op een perceel met kieviten, omdat het zo'n alerte en fiere verdedigers zijn.

Samen
staan ze
sterker

Kansen voor de Kievit

Veruit het merendeel van de kieviten broedt op akkerland. Op deze percelen is juist ook vaak het meeste beschermingswerk nodig, zoals blijkt uit de resultaten van de beschermingshandelingen in het vorige hoofdstuk. Boeren waarmee een contract is afgesloten voor de regeling Kansen voor de Kievit stellen bewerkingen tussen 15 maart en 15 mei uit, zodat de kievit in alle rust kan broeden. Daarnaast moeten ze ook een tijdelijke braakstrook aanleggen waarop helemaal geen bewerking plaatsvindt. Hier kunnen de kuikens lekker rondscharrelen en volop bodemdierpjes vangen. De vrijwilligers volgen de legfels nauwlettend en noteren de uitkomsten en overleving. Daardoor krijgen we een beter beeld van de kuikenoverleving en leren we meer over de effectiviteit van de regelingen.

In 2022 zijn negen contracten afgesloten voor de Kansen voor de Kievit regeling. Hierbij zijn 65 nesten beschermd, waarvan 74% is uitgekomen. Na één a twee weken werden er bij elk perceel waar gemonitord werd, gemiddeld 2 kuikens per legfel waargenomen. Na twee tot vier weken werden nog maar bij de helft van de percelen kuikens waargenomen. De kuikens gaan onder leiding van de oudervogels volop aan de wandel en zijn daardoor lang niet altijd terug te vinden in het oprukkende gewas. Als de vrijwilligers de vogels niet langer bespeuren, blijven we in het ongewis over hoe het de gezinnen is vergaan. Hierdoor zijn er na uitkomst voor veel legfels geen gegevens beschikbaar en weten we vaak niet of de kuikens vliegvlug worden. Het is daardoor vaak lastig om iets te zeggen over de kuikenoverleving.

⬆ Deze jonge scholekster maakt ook gebruik van de regeling.

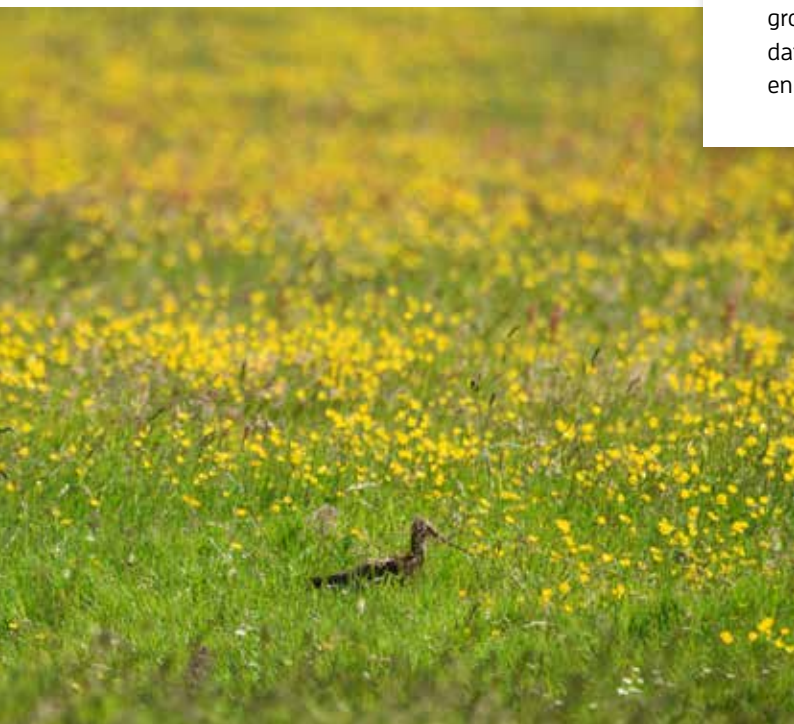

Regeling Rustzones

De Regeling Rustzones is in het leven geroepen voor de bescherming van grutto's, wulpen en tureluurs, die graag op graspercelen broeden. Deze graslandbroeders zijn voor hun broedsucces afhankelijk van lang, structuurrijk gras waarin ze zich goed kunnen verstoppen voor predatoren. Dit trucje is heel effectief. Ook vrijwilligers hebben vaak moeite met het vinden van de legfels in het hoge gras. Daarom wordt hierbij soms ook de weidevogeldrone ingezet. Als het legfel eenmaal gevonden is, kan met de boer een contract worden afgesloten, waarin wordt vastgelegd dat hij ten minste een kwart hectare grasland rondom het legfel niet maait. De vrijwilligers monitoren het legfel en noteren de resultaten.

In 2022 zijn er voor de Regeling Rustzones 31 contracten afgesloten waarmee in totaal 44 legfels werden beschermd. Van deze legfels waren er 24 van de wulp, 17 van de grutto en 3 van de tureluur. In totaal ging het om 27 hectare weiland dat gedurende een periode van minimaal vier weken is blijven staan. Bij 16 rustzones is er een vossenraster geplaatst om de rustzone. Hiermee kregen 23 legfels extra bescherming tegen grondpredatoren. Het uitkomstpercentage van de 44 legfels lag in 2022 op 83%.

Voor tureluur, wulp en grutto wordt ook gekeken naar de kuikenoverleving binnen de maatwerkregeling. Alarmerende oudervogels en zichtwaarnemingen geven de vrijwilligers een beeld van het aantal kuikens dat uit het ei is gekomen en het aantal kuikens dat vliegvlug is geworden. Zo zijn er gemiddeld 2 kuikens per legfel waargenomen. Monitoren van de vogels blijft lastig, ondanks telescopen en verrekijkers: de vogels houden zich goed schuil in het hoge gras en de slootkanten. Vaak valt aan het gedrag van de oudervogels nog wel te zien of zij kuikens hebben of niet, maar hoeveel kuikens er zijn blijft vaak onduidelijk.

Tekst: Anja Popelier

Rasterproject Wei-vosvrij

Ook in 2022 hebben diverse groepen weer hard gewerkt aan het opzetten en bijhouden van de vossenrasters. Aan het begin van het broedseizoen werd een bijeenkomst georganiseerd waar ervaringen, tips en trucs werden uitgewisseld en afspraken voor het nieuwe seizoen werden gemaakt. Na het behalen van een bosmaaiercertificaat kon ook het maaiwerk onder de rasters, dat nodig is om de spanning op de draden hoog genoeg te houden, nu bijna overal door de vrijwilligers zelf worden uitgevoerd. Sommige groepen plaatsten rasters op maisakkers. Die werden tijdens de landbouwkundige werkzaamheden soms wel drie of vier keer weggehaald en weer opgebouwd. Wat een bewonderenswaardige inzet van de betrokken vrijwilligers!

Doordat het aantal gevonden legsels in 2022 lager was dan voorgaande jaren, zijn er ook minder vossenrasters gezet. In totaal werden 38 rasters geplaatst, waarbinnen de legsels van maar liefst 30 wulpen, 16 kieviten, 4 grutto's, 3 scholeksters en 1 kraakeend werden beschermd tegen bodempredatoren. Van deze legsels vielen 5 legsels ten prooi aan kraaien en werden 3 legsels voortijdig verlaten. Geen enkele vos, das of andere bodempredator kreeg echter een kans om binnen een raster een weidevogellegsel te verorberen. Een geweldig resultaat!

Waar komt toch die drive van de vrijwilligers vandaan om al dit extra werk op zich te nemen, nog bovenop het arbeidsintensieve reguliere beschermingswerk? De groepen die aan het project deelnemen, zijn actief in gebieden waar zonder rasters grote delen van de gevonden legsels verloren gaan door predatie. Het plaatsen van vossenrasters is daarop een antwoord en zorgt daardoor voor extra motivatie.

WULPENSUCCES IN GOIRLE-RIEL

De meest recente oprichting van een weidevogelgroep was in 2021, met de oprichting van de weidevogelgroep Goirle-Riel. Als nieuwe groep kan het soms extra lastig zijn om de vogels te beschermen, omdat er nog volop ervaring wordt opgedaan. Extra leuk dus dat de beschermers dit jaar succesvol een wulpenkuiken vliegvlug hebben zien worden! Als een van de moeilijker weidevogels om te beschermen - doordat ze zich goed verstoppen - is het een geweldige beloning voor de groep om een wulpenjong vliegvlug te zien worden.

Groepscoördinator Victor Retel Helmrich stopte samen met vrijwilligers vele uren in het observeren van wulpenkoppels. Dat resulteerde erin dat ze een vliegvlug wulpenkuiken spotten na lange afwezigheid bij Breehees. Het feit dat de wulpen daar afgelopen seizoen nog beter in beeld zijn gebracht en er weer goede contacten zijn gelegd tussen boeren en vrijwilligers belooft veel goeds voor de resultaten in 2023.

Kuikens
vliegvlug
zien worden.
De beste
beloning!

Mooi staaltje samenwerking

"Op een nog onbewerkte maisakker in de Gement vonden we een wulpennest. Nog diezelfde avond hebben we er samen met Anja en Ton Popelier – met toestemming van grondeigenaar – een raster omheen geplaatst. We hebben het raster samen met de eigenaar van het perceel en de loonwerker maar liefst drie keer moeten afbreken (bij bemesten, ploegen en zaaien). Maar het nest is mooi wél uitgekomen en we hebben de kuikens nog een tijd kunnen volgen. Een mooi staaltje samenwerking."

Ton de Peffer **VWG Duinboeren**

2. Kuikenoverleving

Ondanks alle intensieve nestbescherming en maatwerkregelingen die worden ingezet, weten we vaak nog te weinig over de overleving van kuikens. Terwijl dit juist essentiële informatie is om te bepalen wat de reproductie, en daarmee de instandhouding, is van de vogelpopulatie. Jonge weidevogels – met uitzondering van scholeksters – moeten vanaf moment één hun eigen kostje bij elkaar moeten scharrelen. Kleine insecten zoals torretjes, spinnetjes en wormen vormen de bulk van het dieet van de kuikens. Als de bodemtemperatuur boven de 10 graden uitkomt, komt het insectenleven op gang. Het recent gevallen water zorgt samen met een gezonde bodemstructuur voor een zachte bodem. Idealiter houdt deze zachte bodem, met levensvatbare temperatuur voor de insecten, aan tot de kuikens uit het ei kruipen, zodat ze volop van het insectenleven kunnen profiteren. Maar dat ideaalbeeld is al een paar jaar niet meer realistisch. We krijgen steeds vaker te maken met extreme nattigheid, gevolgd door langdurige droogte. In combinatie met veelvuldige bewerkingen door steeds zwaarder wordende machines wordt de bodem alsmaar harder en dichter. Zowel op als in een harde bodem is voedsel moeilijk te vinden, zeker als er wekenlange droogte heerst. Ook voldoende vocht vinden, wordt dan een probleem.

Op sommige plekken wordt daarom door boeren zelf het initiatief genomen om greppeltjes onder water te zetten om te helpen. Die greppels vormen voor insecten, vogels en zoogdieren een reddingslijn door het landschap.

Soms gaat men nog een stapje verder. Zo hebben we in Brabant verschillende kerngebieden van het

agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) waar in sommige gevallen specifiek weidevogelbeheer wordt toegepast in de vorm van plasdrassen, kruidenrijk grasland en verlaat maaien. En op steeds meer plekken in Brabant worden plasdrassen tegenwoordig ook buiten het ANLb om toegepast, bijvoorbeeld op initiatief van waterschappen of gemeenten.

Kuikenoverleving in de kerngebieden

De kuikenoverleving in kerngebieden van het agrarisch natuurbeheer wordt bepaald aan de hand van een gestandaardiseerde telling genaamd BTS. De focus ligt hierbij op de wulp en grutto. BTS staat voor Bruto Territoriaal Succes, met andere woorden: hoeveel jongen worden er per legsel uiteindelijk volwassen?

In Brabant worden deze tellingen jaarlijks uitgevoerd in de kerngebieden van het agrarisch natuurbeheer. Het BTS moet voor de instandhouding van de populaties boven 67% liggen. Helaas redden we dat cijfer in Brabant al jaren niet.

En dat terwijl alles op alles wordt gezet door agrariërs en vrijwilligers. De boeren doen ter plekke hun uiterste best voor een goed broed- en opgroei-biotop voor de vogels, vaak ook in combinatie met een vossenraster, opgezet door vrijwilligers.

De gebieden liggen er prachtig bij. Maar ook in 2022 was het er, buiten de dunne slikrandjes van de greppel plasdras, gortdroog. Te droog voor de weidevogelkuikens. De kenmerkende diepe scheuren in de klei waren al in maart weer zichtbaar en zijn pas in oktober langzaam maar zeker verdwenen.

3. Kievitkuikens in de Beerse Overlaet

In 2016 werd de kievit gekozen als 'vogel van het jaar', na de verschijning van schrikbarende cijfers in 2014 waaruit bleek dat het aantal broedparen sinds 1990 landelijk gehalveerd was. Het was dan ook hoog tijd om meer te weten te komen over waarom het nou precies zo slecht ging met de kievit. Dat jaar is daarom een tweejarig onderzoek gestart naar de kuikenoverleving en de effectiviteit van verschillende beschermingsmaatregelen voor kievitkuikens. Hierbij werden op meerdere plekken in Nederland twee jaar lang kievitkuikens geringd. Zo ook in de Beerse Overlaet, een van de weidevogelkerngebieden in Brabant. De kuikenoverleving bleek maar tussen de 9% en 14% te liggen. Dat is zo'n drie tot vier keer lager dan wat nodig is voor een stabiele populatie. Daarom werd in 2016, het jaar van de kievit, het startschot gegeven voor meerjarige monitoring. Sindsdien ringt Jan Staal jaarlijks kievitkuikens in de Beerse Overlaet samen met collega Marco Renes en veldmedewerker Rens Sommers. Ook 2022 was geen best jaar voor de kievit in Brabant. Daarom was het tijd om nog een keer in de data te duiken, op zoek naar antwoorden over de kuikenoverleving.

In de afgelopen zeven jaar zijn er in totaal 863 kievitkuikens geringd. Ongeveer 70% van de kuikens wordt gevangen en geringd in de maanden april en mei. Het hoogtepunt was 2019 met 208 kuikens. Het aantal gevangen kuikens was in 2022 schrikbarend laag. Met name in april waren er veel minder kuikens gevangen, terwijl het aantal in mei redelijk gelijk bleef. Het uitgestelde broedgedrag dat we zagen bij het aantal gevonden kievitlegsels, zien we hier dus ook terug. Opvallend is juist dat in juni 2021 aanzienlijk meer kuikens gevangen zijn dan in andere jaren. Het vermoeden bestaat dat kuikens die laat in het jaar groot worden, het volgende jaar niet altijd op tijd in broedconditie zijn en het broeden uitstellen tot een later moment.

Bij het ringen van de kuikens worden er ook gegevens verzameld over de jonge vogels, zoals het gewicht, de snavelengte en de leeftijd. Het gewicht van een kuiken zegt iets over de conditie waarin het kuiken verkeert, en daarmee over de kans dat het kuiken overleeft. De snavelengte wordt juist niet beïnvloed door omstandigheden en is daarmee een uitstekende indicatie om de leeftijd van het kuiken te bepalen.

Het gewicht van de kuikens kan sterk variëren, echter zien we geen grote verschillen tussen de jaren. Zo lijkt het gewicht in 2022 zelfs nog iets hoger te liggen dan (het gemiddelde van) de afgelopen jaren, maar dit is waarschijnlijk het resultaat van een goed opgroei-biotop op de plasdrassen. Waar we het effect van het rampzalige jaar duidelijk terugzien in het aantal gevangen kuikens, zien we het niet terug in het gewicht van de kuikens. Het kan echter snel achteruitgaan met kuikens op het moment dat ze geen goede conditie hebben, doordat ze snel het loodje leggen of gevangen worden door een predator. Het kan dan ook zijn dat deze kuikens simpelweg niet opgemerkt worden.

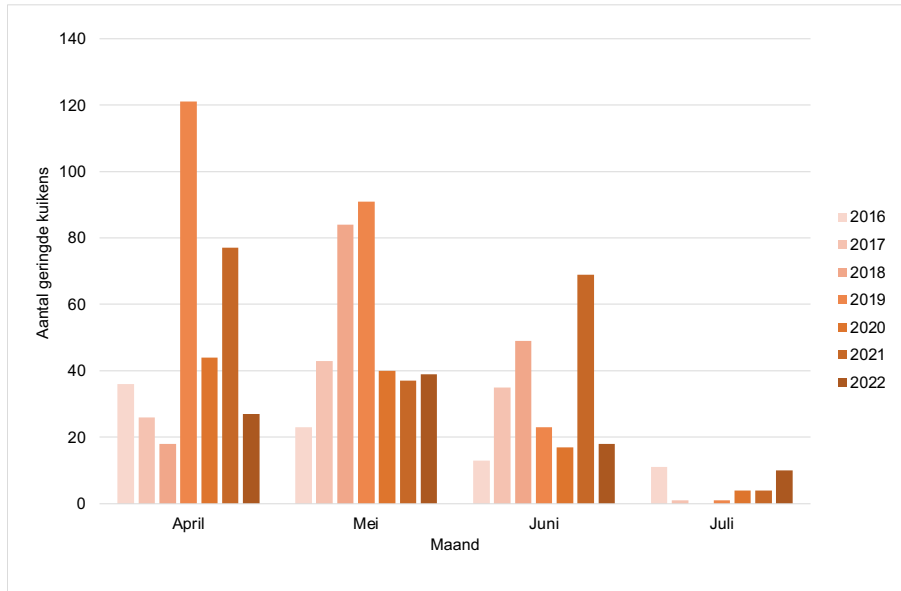
Met deze resultaten kunnen we alleen iets zeggen over de kuikenconditie, en de daaraan gekoppelde overlevingskans, in dit gebied. De omstandigheden in Brabant variëren namelijk sterk. De Beerse Overlaet ligt bijvoorbeeld op kleigrond en er liggen vele beheermaatregelen voor weidevogels, zoals plasdraspercelen. We zijn daarom benieuwd naar de situatie in andere delen van Nederland, waar geen beheermaatregelen zijn getroffen.

Alle kievitkuikens worden tijdens het vangen geringd met kleurringen. Dankzij deze kleurcodes kunnen de kieviten herkend worden in het veld. Dit kan waardevolle informatie opleveren als ze worden gezien en gemeld, wat we een 'terugmelding' noemen. Dit zegt iets over de overleving en de terugkeer kans van de kieviten. Mocht je dus een kievit tegenkomen met een ringetje, let dan op de kleur 'blauw-blauw' of 'blauw-oranje' want grote kans dat ze zijn geringd in de Beerse Overlaet!

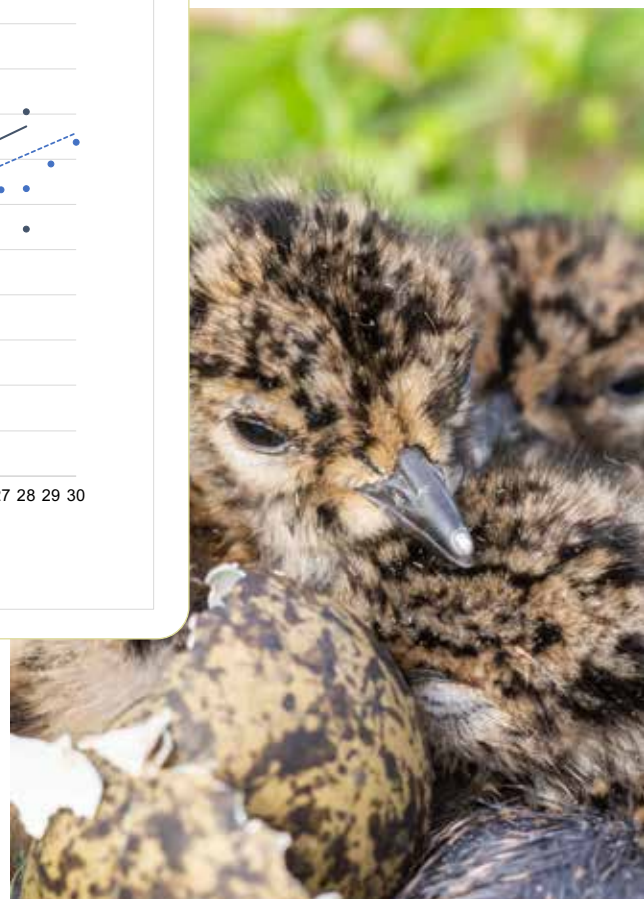
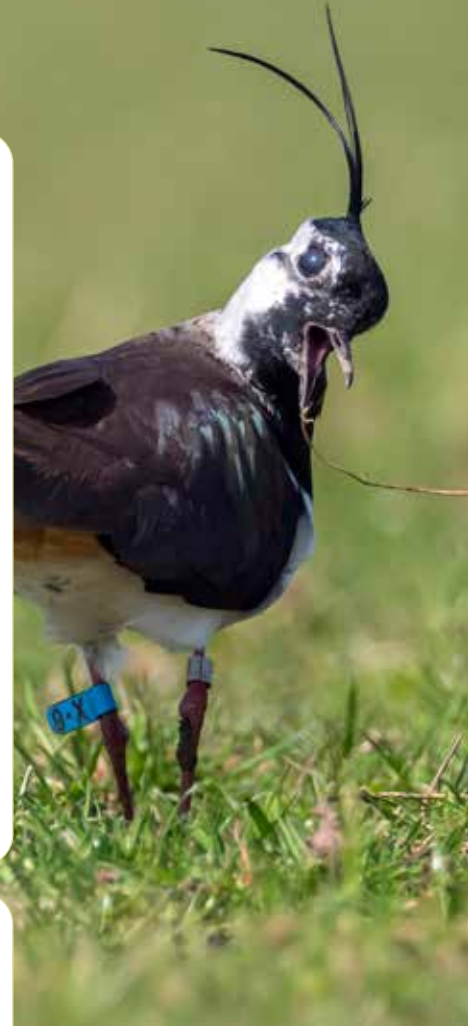
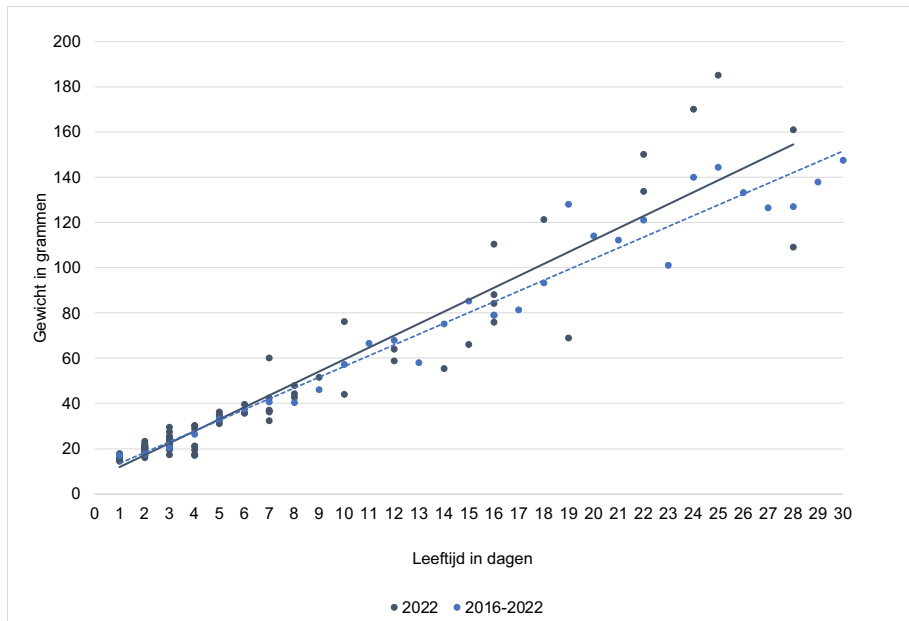

Deze kievit is afgelopen jaar op de foto vastgelegd, 50 meter verderop als van waar hij in 2016 als kuiken geringd is.

Figuur 6: In 2019 werden de meeste kuikens geringd. Dit jaar zijn er opvallend minder kuikens gevangen.

Figuur 7: Het gemiddelde gewicht van de kuikens is redelijk stabiel gebleven door de jaren heen.

4. Tijd voor verandering

In 2022 droeg provinciaal coördinator Jochem Sloothaak na 14 jaar het stokje over aan Fien Oost. Ook in enkele groepen is in 2022 een tijd voor verandering aangebroken. Een aantal weidevogelcoördinatoren van het eerste uur vond dit jaar een geschikte opvolger. Daarbij kwam soms een eind aan coördinatorschap van maar liefst 25 jaar of zelfs langer. Als je bij hen aan de keukentafel gaat zitten voor hun verhalen, zoals onze nieuwe collega Lisa van den Biggelaar deed, stap je in een heuse tijdreis door het agrarisch landschap, van toen tot nu. Ieder van hen heeft een weelde aan kennis, jarenlange praktijkervaring en vooral ook heel veel gevoel bij het werk dat al die jaren gedaan is. Natuurbescherming pur sang, met de weidevogels als centraal punt.

Voor Len begon het met een aankondiging van een lezing over vogels op Fort Giessen in het lokale krantje. Daar aangekomen bleek het geen lezing te zijn, maar de oprichting van een vogelwerkgroep, nu bekend als Altenatuur. In 1998 is Len, van oorsprong een stadsmeisje uit Rotterdam, als coördinator van de weidevogelgroep gestart met vier vrijwilligers en zes boeren. Makkelijk was dat niet. Lang niet iedereen zat te wachten op een vrouw, die kwam vertellen dat de nesten op het land beschermd moesten worden.

Door haar passie, inzet en leergierigheid kwam er in de streek echter steeds meer aandacht voor de bescherming van weidevogels. Van vier vrijwilligers in 1998 is de groep dankzij Len gegroeid naar 11 vrijwilligers en negen loopgroepen in 2022. Het was een flinke klus om vrijwilligers en boeren te werven, mensen enthousiast te krijgen, bijeenkomsten te organiseren, folders te maken en rond te brengen en ook andere partijen mee te krijgen in haar visie. Gelukkig had Len een groot netwerk om zich heen waar ze altijd op kon rekenen en steun vond. De onvoorspelbaarheid, het onder de mensen en buiten bezig zijn, de gezelligheid, het avontuur en de jaarlijks stijgende aantallen legsels zorgden ervoor dat Len 25 jaar lang met veel passie coördinator is geweest.

Er zijn talloze momenten die Len altijd zijn bijgebleven zoals de vondst van het eerste Brabantse tureluurlegsel

in 2004, de start van het PARTRIDGE project, de aanleg van de plasdrassen, het vieren van het 20-jarig bestaan van de groep met een weidevogelfestival, de gastlessen op basisscholen en de start van het zendonderzoek bij kieviten in 2022. Ook kreeg Len het voor elkaar dat de minister van landbouw, destijds Carola Schouten, op bezoek kwam om meer te leren over de weidevogelbescherming. In 2015 kreeg ze een telefoontje dat er een roerdomp in de buurt van Fort Giessen zou zitten. Eenmaal daar was er geen roerdomp, maar wel een lintje van de Koning.

Weemoedig, maar trots draagt ze komend jaar het stokje over aan haar opvolger Marga Oerlemans, in wie ze het volste vertrouwen heeft. Uiteraard blijft Len betrokken bij de weidevogelbescherming, onder andere bij haar trouwe loopgroepje. Ze is positief over de toekomst van de weidevogels, zeker in het land van Heusden en Altena. Dat ze de verduurzaming van de landbouw nog mee mag maken, is de kers op de taart van 25 jaar weidevogelbescherming.

Len Bruining Altenatuur

Trots het
stokje
overdragen

“Ik had mijn werk niet kunnen doen zonder de inzet van al die enthousiaste vrijwilligers.”

Altijd
positief
blijven!

W eidevogelgroep Waalwijk werd in 2001 opgericht. Henk was destijds al lid en Harry volgde een jaar later. In 2002 kwam de vraag naar mensen die een aantal taken op zich wilden nemen, waarop Harry zijn vinger op stak. Naast hem zat Henk, geheel toevallig, want ze kenden elkaar op dat moment nog niet. Henk gaf aan graag mee te willen doen als Harry het goed vond. Dat beviel kennelijk, want 20 jaar later kijken ze tevreden terug op hun werkzaamheden als co-coördinatoren. Samen verdeelden ze al die jaren de taken. Zo maakte Harry, onder het toezicht van Henk, altijd de nieuwsbrief en was Henk op zijn beurt, vooral in de eerste jaren, verantwoordelijk voor het in elkaar zetten van de presentaties. Alles bij elkaar hebben ze het samen altijd 'goed kunnen rooien'.

Kenmerkend voor Harry en Henk als coördinatoren van de groep was hun nauwkeurigheid en betrouwbaarheid, waar je altijd van op aan kon. Het beschermingswerk werd in duidelijke banen geleid, alles was tot in de puntjes verzorgd en de data werden tijdig en zorgvuldig aangeleverd. Een woord van dank aan beide groepscoördinatoren, maar ook aan Antoon Muskens als gegevenswerker, is hierbij dan ook meer op zijn plaats.

Dankzij Harry en Henk is de groep altijd goed bij elkaar gebleven, ondanks de vele tegenvallende gebiedsontwikkelingen, waarbij veel weidevogelgebied verloren is gegaan. Zo begonnen ze in 2003 met 17 gruttolegsels, een aantal dat in enkele jaren terugliep naar nul. Verlaging van de grondwaterstand ten behoeve van de landbouw en de uitbreiding van industrieterreinen midden in het weidevogelgebied zorgden voor grote veranderingen. Een terugloop van het leefgebied betekende ook, vooral in de laatste jaren, een afname van het aantal gevonden legsels. Maar zelfs als het seizoen slecht ging, konden Harry en Henk met hun positiviteit de loopgroepen altijd gemotiveerd houden. Als een loopgroep geen legsels meer vond, werd er gezocht naar nieuwe gebieden. Zo lag er een gebied aan de westzijde van Waalwijk, dat officieel onder de verantwoordelijkheid van een andere groep viel. Nadat de situatie was uitgelegd, mocht de groep uit Waalwijk het gebied overnemen. Tot vandaag de dag worden daar nog veel legsels gevonden. Nu liggen er plannen om in dit gebied windmolens te plaatsen, maar ook daar

Henk Bergmans **WVG Waalwijk**

Harry Keijzer **WVG Waalwijk**

zitten Harry en Henk bovenop. Momenteel zijn ze volop in gesprek met de gemeente over compensatiemaatregelen, zoals het ontwikkelen van een plasdrasgebied in natuurgebied Westelijke Langstraat. Dat zou de weidevogels in Waalwijk en omstreken een grote boost kunnen geven. En dat is nodig, want Harry en Henk maken zich wel zorgen over een plek voor weidevogels in het agrarisch gebied. Met de overdracht van het coördinatorschap aan Sonja en Gerard blijft de groep echter in goede handen. En Harry en Henk lopen komend seizoen gewoon weer met de bamboestokken in het veld.

Bert is in 1996 gestart als coördinator van de weidevogelbescherming in Jekschot, Sint-Oederode. Na grootschalige ruilverkaveling in het gebied werd op 28 februari 1996 een weidevogelconvenant getekend, waarna Bert betrokken werd bij de oprichting van een weidevogelgroep. Een heel logische keuze. Als vogelaar in hart en nieren was Bert al heel zijn leven begaan met het lot van vogels. De weidevogelgroep, bestaande uit drie personen, ging iedere zaterdagmiddag op pad om grutto's en Kieviten te zoeken. Bert zag in dat goede contacten met de boeren essentieel zijn als je een goede coördinator wil zijn. In het regelmatig bij iedereen op de koffie gaan om je gezicht te laten zien, ging dan ook al snel het meeste werk zitten. Mensen bij elkaar brengen, is iets waar hij erg van houdt. Dat dat hem goed afgaat, is niemand ontgaan en is een van de redenen dat hij in 2021 een onderscheiding ontving voor zijn werk.

In zijn 25 jaar als coördinator is er veel veranderd bij de weidevogelbescherming. Waar je vroeger op één avond zo 25 legsels van de Kievit vond, ben je nu al blij als je er 3 vindt. Hetzelfde geldt voor de grutto. De wulp daarentegen is wel toegenomen in Jekschot. Dit is te danken aan de bescherming van deze vogels door de weidevogelgroep, onder andere via de Regeling Rustzones en het succesvolle gebruik van vossenrasters. Om de legsels snel te vinden, gaat Bert vanaf half februari meerdere keren per week met een paar mensen op pad om te kijken waar de koppeltjes zich gaan vestigen.

Dat het beschermingswerk van de groep succesvol is, blijkt onder andere uit het feit dat de ouderwulpen met hun inmiddels volwassen jongen ieder voorjaar weer terugkeren naar de 'wulpenstrook' tussen Schijndel, Jekschot, Mariahout en Boerdonk. Het vinden van de wulpen gaat ze zelfs zo goed af dat een wulp werd omgedoopt tot 'Hollywood wulp'. Niet bang, bleef deze wulp gewoon zitten toen Bert naderde op een afstand van 5 à 6 meter, net alsof hij Bert kende.

Afgelopen jaar was het laatste jaar voor Bert als coördinator. "Het is wel mooi geweest". Het coördinatorschap gaat naar collega beschermer van het eerste uur Mario Bullens. De groep bestaat inmiddels uit 22 vrijwilligers en 26 boeren. Op de zandgronden van Jekschot is het beschermingswerk een uitdaging. De teruggang van sommige soorten is zorgwekkend en met name de achteruitgang van de Kievit zet helaas door. Gelukkig zijn de laatste jaren ook soorten zichtbaar toegenomen zoals de boerenzwaluwen, gorzen, uilen en huismussen. Bert blijft zich ook na zijn coördinatorschap graag inzetten voor de soorten van het boerenland.

Vogelaar
in hart en
nieren

Bert de Koning WVG Jekschot

"Je moet weidevogels goed en lang observeren,
pas dan kun je hun nesten vinden."

Als coördinator van de groep Laarbeek, onderdeel van Het Laarbeeks Landschap, heeft Jaap 20 jaar lang een geweldige tijd beleefd. Dankzij een fantastische groep vrijwilligers en vele agrariërs in Laarbeek, die elk jaar opnieuw hebben meegeholpen bij de weidevogelbescherming. Twintig jaar vol gezellige start- en evaluatieavonden, kopjes koffie in het veld, kerstkaarten en bedankkaarten aan boeren – namens de vogels natuurlijk.

Jaap heeft in die 20 jaar veel mooie dingen meegemaakt, eigenlijk te veel om op te noemen. Toch springen er een aantal momenten uit. Het vinden van wulpenlegsels en gruttonesten in het gras. Beschuit met muisjes bij de boer aan tafel na het uitkomen van een wulpennest op zijn weiland. En een super hoogtepunt was het vinden van het eerste kievitsei van Nederland in 2006. De controle, de aanwezigheid van de regionale en landelijke pers en de vermelding op Teletekst en NOS. Dat was een onvergetelijk en uniek moment.

Zijn passie voor en kennis van de weidevogelbescherming heeft hij enkele jaren terug vastgelegd in een door hemzelf gemaakte film. Met deze film heeft hij in totaal ongeveer 80 lezingen verzorgd bij allerlei verenigingen zoals het IVN, de Rotaryclub en de Zonnebloem. Ook heeft hij vele gastlessen gegeven op basisscholen. Zelfs in de Verenigde Staten heeft hij ooit een grote groep mensen mogen laten zien wat voor mooi werk hij en zijn groep doen.

Over de toekomst van de weidevogels op de zandgronden in Brabant is hij vrij somber. In Laarbeek is sinds 2008 een achteruitgang in aantallen legsels van 75%. Hiervoor zijn veel oorzaken te noemen. Minder agrarisch oppervlak, verminderde biodiversiteit, grotere predatiedruk op sommige plekken, de intensievere landbouw, soms lastige regelgeving en de klimaatverandering spelen allemaal een rol. Het wordt steeds duidelijker dat er een grootschalige verandering nodig is.

Ondanks de weinig florissante cijfers in Laarbeek lijkt het in de echte weidevogelprovincies zoals Friesland en Noord-Holland redelijk goed te gaan met de weidevogels. Er is dus nog steeds hoop en daarom blijft hij vrijwilliger. Het werk is te mooi en te belangrijk om bij de pakken neer te zitten, aldus Jaap.

Jaap Wijdenes Stichting Laarbeeks Landschap

Het werk
is mooi en
belangrijk

Iets
terugdoen
voor de
natuur!

In Gilze begon het in 2003 allemaal met één broedende kievit. Tijdens een wandeling in de buurt zat er namelijk een vogel op de grond, die tot grote verbazing van Maaïke op een nest bleek te zitten. Nadat het nest verloren was gegaan bij grondbewerking en de vogel opnieuw ging broeden, sloeg Maaïke alarm bij de boer. Zelf noemt ze het een soort moederinstinct. Na wat zoekwerk kwam ze al snel bij Brabants Landschap terecht, waarna onze collega Marco Renes haar alle kneepjes van het vak heeft geleerd. Toen Maaïke en haar zus – die meteen meehielp – er na een tijdje achter kwamen dat er heel veel te doen was op de percelen in de buurt, ontstond WVG ABG Gemeenten.

De gedrevenheid en passie van Maaïke en haar zus Annette hebben veel mensen geïnspireerd en gemotiveerd om ook iets terug te gaan doen voor de natuur. Van de vrijwilligers binnen en buiten haar weidevogelgroep tot vrienden, familie en burens. Iedereen werd geënthousiasmeerd.

Weidevogelbescherming is veel meer dan het vinden van de legsels en stokjes plaatsen. Het doel van beschermingswerk is de vogels een betere kans te geven om groot te worden. Maaïke en haar zus zagen vaak al snel wat er fout ging en waren altijd op zoek naar verbetering. Het meest trots is Maaïke misschien wel op haar ontdekking van de rieten mandjes, waarmee het verleggen van de legsels tijdens grondbewerking ineens vele malen gemakkelijker ging. Al snel zag ze ook dat braakliggende stroken van enorme toegevoegde waarde waren voor de kuikens. Zo is zij ook de bedenker geweest van de maatwerkregeling 'Kuikenland', de voorganger van de huidige regeling 'Kansen voor de Kievit'. Het mooiste hieraan vindt ze dat er altijd mogelijkheden waren om haar ideeën uit te proberen en dat enkele nu zelfs door heel Brabant worden uitgevoerd.

Maaïke Riemsdag WVG ABG Gemeenten

Naast coördinator van de weidevogelbescherming is ze ook altijd coördinator geweest van de uilenbescherming en daarnaast deed ze nog tal van projecten voor andere soorten zoals gier- en oeverzwaluwen en huismussen. In 2023 draagt ze het stokje over aan André Helder. Ook de uilen heeft ze overgedragen aan een nieuwe coördinator, Ruud Peijs. Ze kijkt met veel plezier terug op de goede samenwerking met de boeren, vrijwilligers en collega-coördinatoren. Natuurlijk blijft ze nog wel betrokken, maar nu wil ze vooral ook de volgende generatie de kans geven. Ze wordt dan ook blij als ze ziet dat er veel jongeren zijn die inzien dat het anders moet en kan. Dat geeft hoop. Zich zorgen maken om de weidevogels zal ze altijd blijven doen. Het moederinstinct gaat tenslotte nooit weg.

"Ik laat altijd zien hoe mooi de natuur is, en hoe gelukkig je kunt zijn door de kleine dingen in de natuur te leren zien en waarderen."

5. Bijzondere momenten uit het veld

Dit jaar hielden zeventien weidevogelgroepen fysieke evaluatiebijeenkomsten of afsluitende avonden. Het Coördinatiepunt organiseerde daarnaast op drie verschillende plekken in Brabant een afsluitende coördinatorenavond. Daarbij komen alle groepscoördinatoren van een regio bij elkaar om met elkaar het seizoen te evalueren, hoogte- en dieptepunten te delen en ideeën voor het komend seizoen te bespreken. Dat levert altijd een mooi jaaroverzicht van hoogte- en dieptepunten op.

Ook WVG Duinboeren had een opvallende waarneming: een koppeltje goudplevieren! De goudplevier is geen broedvogel voor Nederland, maar wel een doortrekker, met veelal waarnemingen aan de kust. De vrijwilligers hebben niet met zekerheid kunnen vaststellen of het om een broedend koppeltje ging, maar opvallend was het gedrag wel. Bij benadering bleven ze opvallend lang zitten en alarmeerden ze erop los.

De groep WWB Zuidoost-Brabant heeft in 2022 nieuwe camera's aangeschaft voor de monitoring van de legfels. Dit bleek een groot succes. Deze nieuwe technologie wekte de interesse van enkele jongeren en zorgde ervoor dat zij enthousiast werden voor het beschermingswerk.

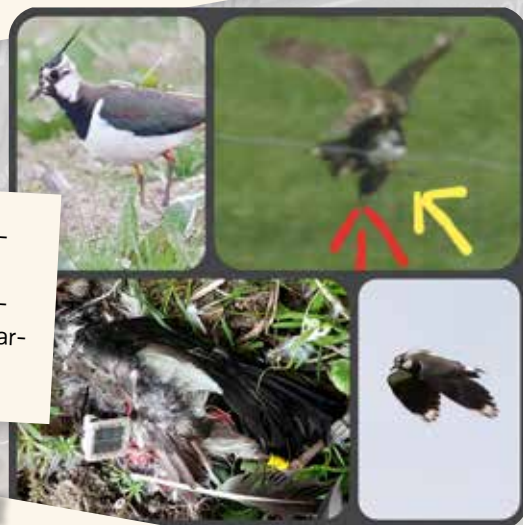
Zo hadden ze in Jekschot een bijzonder geval met een wulpenlegsel waarin drie eieren lagen. Tijdens een van de veldbezoeken kwam er een kiekendief overgevlogen die de oudervogel wegjaagde, daarna recht op het legsel afvloog om vervolgens één ei mee te nemen. Wonder boven wonder zijn de andere twee eieren gewoon uitgekomen en zijn deze kuikens zelfs vliegvlug geworden.

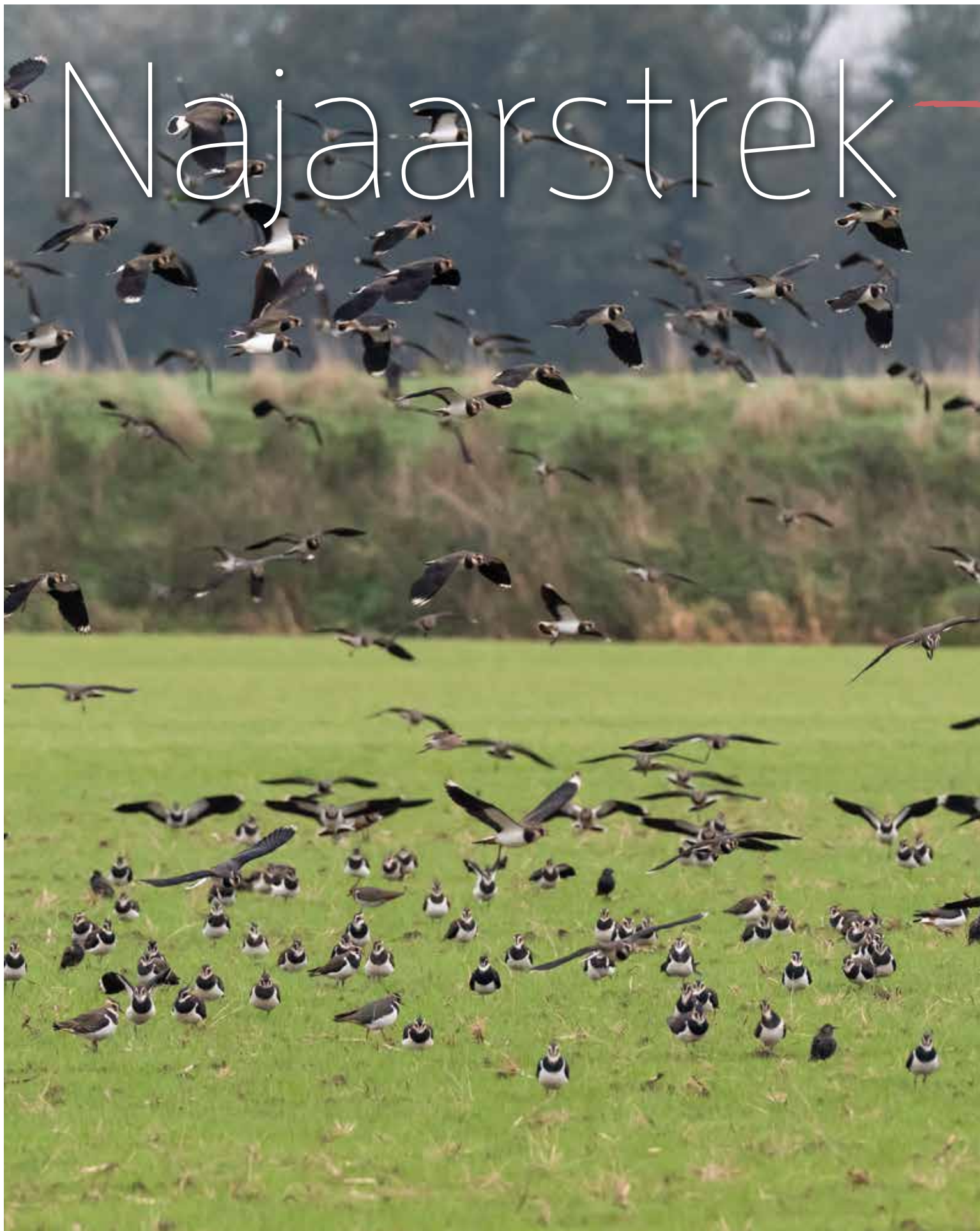
In Altena hadden ze met een nestje van een koppeltje graspiepers een wonderbaarlijke waarneming. Daarnaast had Altenatuur in 2022 ook de eer om het eerste scholeksterlegsel van Brabant te vinden, en daarmee het tweede scholeksterlegsel van Nederland.

En een vrijwilliger van Altenatuur maakte ook nog een bijzonder moment mee. Een van de broedende Kievitvrouwtjes die onderdeel uitmaakte van het zenderonderzoek van de WUR, werd voor zijn neus geslagen door een havik! Extra bijzonder is dat deze vrijwilliger het hele tafereel op beeld heeft kunnen vastleggen. Het nest is daarna helaas mislukt.

Bij VNW Zundert hadden ze een leuke waarneming. Daar hoorden én zagen ze namelijk een territoriale kwartel. Het legsel werd niet gevonden, maar dat maakte het genieten van de waarneming er niet minder om.

Bij NWG Gemeente Rucphen & VWN Etten-Leur kwamen in 2022 meldingen binnen van kwartels en zij hebben meer patrijzen waargenomen dan voorheen. Volgend jaar starten vrijwilligers hier daarom vol enthousiasme met patrijzentellingen vanuit het agrarisch natuurbeheer.

Najaarstrek

4

Aan het einde van de zomer zit het er weer op voor de weidevogels. Ze hebben hard gewerkt om hun jongen vliegvlug te krijgen. Het verenkleed heeft veel geleden en wordt vervangen door een nieuw kleed. Het broedseizoen is afgelopen en de rui breekt aan. Vanaf juni beginnen ze zich klaar te maken voor de grote trek.

De kieviten verzamelen zich op de gemaaide graslanden. Rond oktober/november worden de kieviten in ons land vergezeld door soortgenoten uit Scandinavië, Duitsland en Oost-Europa. Je kunt ze de gehele winter in grote groepen aantreffen op kale percelen en graslanden. Kenmerkend is dat ze vaak allemaal dezelfde richting in kijken, met hun kopje in de wind. Wanneer het begint te vriezen of sneeuwen, trekken ze met z'n allen in zuidwestelijke richting naar Frankrijk, Spanje en soms zelfs Noord-Afrika. En zodra het warmer wordt, zie je ze soms binnen enkele weken of zelfs dagen later alweer terug.

Veel vogels dragen in de winter een ander verenkleed dan in de zomer. Het zomerkeed, ook wel het broedkleed genoemd, dragen vogels tijdens de voortplantingstijd. Eigenlijk dus helemaal geen correcte naam, aangezien niet alle vogels in de zomer

broeden. Dit zomerkeed heeft vaak fellere kleuren, metaal-achtige glanstinten (zoals de spreeuw) en soms zelfs extra accessoires als pronkveren, sierkragen, of in het geval van de kievitman: een grotere kuif.

Later verslijt dit mooie verenpak weer en wordt het vervangen door een minder opvallend kleed. Zo wordt bij de kievit de kop en de hals lichter, de kuif korter en de poten bleker. De nieuwe dekveren op de rug van de kievit hebben in het najaar prachtige goudgele randjes, die er in de loop van de winter weer af zullen sluiten.

Om het verschil tussen zomer- en winterkeed van de kievit te kunnen zien, moet je een getraind oog hebben, want dit verschil is minimaal. Op de linkerfoto zie je een kievit in zomerkeed en rechts zie je het winterkeed met goudgele randje en korte kuif.

↑ Links zomerkeed en rechts winterkeed

I. Winterbeeld akkervogels

Veel soorten akkervogels blijven in de winter juist in Nederland. Zij moeten ook in de barre wintermaanden in het agrarisch landschap hun kostje bij elkaar scharrelen. In enkele kerngebieden in Brabant is daarom akkervogelbeheer afgesloten binnen het agrarisch natuurbeheer. Soorten die jaar-rond van profiteren van het beheer zijn bijvoorbeeld patrijs, kneu, putter, veldleeuwerik, geelgors en fazant. In het najaar krijgen zij gezelschap van de overwinterende vogels, zoals kepen, groenlingen, putters en vinken uit noordelijkere regio's.

Vanaf oktober zie je geregeld groepen vogels zich verzamelen op en rondom akkers. Kleurige flitsen van geelgorzen en groenlingen, rood en geel van de putters, oranje van de kepen. Deze overwintelaars vinden veiligheid tegen rovers en zoeken zo naar zaadjes en restanten van de oogst op de akkers. Ze eten kiemplantjes, topjes van planten en zaden in de akker-randen. Het akkervogelbeheer moet dan ook het gehele jaar door zorgen voor een geschikt leefbiotoop met voldoende voedsel. Binnen het agrarisch natuurbeheer worden voor deze vogelsoorten maatregelen genomen zoals het aanleggen van wintervoedselakkers, veldleeuwerikkenranden en bloemen-blokken.

In enkele kerngebieden voor akkervogels in Brabant worden tellingen uitgevoerd. Vrijwilligers die deze tellingen doen, helpen mee de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer in Brabant meetbaar te maken. Door het verzamelen van lang-jarige data, wordt meer inzicht verkregen in aantallen, soorten en territoria in akkervogelgebieden. In 2022 zijn tellingen gedaan in Altena en Steenberg in West-Brabant, de Groote Heide in Midden-Brabant en Bulder Aa, Keent en de Bleeken in Oost-Brabant.

In al deze gebieden wordt geteld op plekken waar beheer ligt. Als referentie wordt er ook geteld op plekken waar geen beheer ligt.

Verzamelen van de gegevens

Voor de weidevogelgroepen is het najaar tevens de tijd om alle verzamelde gegevens door te geven via de Boerenlandvogelmonitor. Soms moeten de gegevens dan nog vanuit de ouderwetse witte notitieboekjes worden ingevoerd, maar meestal vergt het slechts een controle of aanvulling van de door het seizoen heen ingegeven online data. Het Coördinatiepunt zorgt samen met de veldmedewerkers en groepscoördinatoren dat alle gegevens kloppend gemaakt worden in de Boerenlandvogelmonitor. Daarna kan de data worden geanalyseerd en kan een start worden gemaakt met de seizoensevaluaties.

Er is een groot verschil zichtbaar tussen de gebieden met en zonder beheer. Met name in Steenberghe is dat verschil al jarenlang groot. We zien in de gebieden met agrarisch natuurbeheer dat de indicatorsoorten veldleeuwerik, torenvalk, putter, groenling, graspieper en fazant ook zijn toegenomen. Tijdens de wintertellingen in Keent werden maar liefst 56 soorten waargenomen.

**De akkervogels
worden ieder jaar geteld
door middel van de MAS
methode.**

**Dit is een makkelijke en snelle
methode die veel informatie
oplevert over
boerenlandvogels.**

**Ook leuk voor
weidevogelbeschermers
dus!**

Waargenomen vogelsoorten Keent

1 Aalscholver	31 Kraanvogel
2 Appelvink	32 Kramsvogel
3 Blauwe kiekendief	33 Kuifeend
4 Blauwe reiger	34 Meerkooit
5 Brandgans	35 Merel
6 Buijerd	36 Nijlgans
7 Ekster	37 Ooievaar
8 Fazant	38 Pimpelmees
9 Fuut	39 Putter
10 Gaai	40 Rietgors
11 Geelgors	41 Roodborst
12 Graspieper	42 Slobbeend
13 Grauwe gans	43 Smient
14 Groene specht	44 Sperwer
15 Groenling	45 Spreeuw
16 Grote bonte specht	46 Stormmeeuw
17 Grote canadese gans	47 Torenvalk
18 Grote lijster	48 Veldleeuwerik
19 Grote zilverreiger	49 Vink
20 Heggenmus	50 Watersnip
21 Holenduif	51 Wilde eend
22 Houtduif	52 Winterkoning
23 Huismus	53 Witte kwikstaart
24 Kauw	54 Wulp
25 Kievit	55 Zilvermeeuw
26 Knobbelzwaan	56 Zwarte kraai
27 Kokmeeuw	
28 Kogans	
29 Koolmees	
30 Koperwiek	

2. De coördinatorenendag

Jaarlijks organiseert het Coördinatiepunt Landschapsbeheer voor alle groepscoördinatoren van de weidevogelgroepen een dagje uit. Op deze dag bezoeken de groepscoördinatoren, onder begeleiding van een lokale gids, een mooi gebied. Daarna is er ruimte voor een vergadering en een discussie over het broedseizoen en andere belangrijke zaken die ter tafel komen. Zo worden tijdens het groepsgesprek altijd de (voorlopige) resultaten en maatwerkregelingen besproken. In 2022 ging de reis op 3 juni naar het Markiezaatsmeer bij Bergen op Zoom. Op deze zonnige dag kwamen de groepscoördinatoren, veldbegeleiders en het team van het Coördinatiepunt Landschapsbeheer samen om te genieten van dit mooie landschap. Het is een zoetwater moerasgebied onder de rook van de stad en een van de weinige 'wetlands' in Nederland. Het meer en het gebied eromheen, de Brabantse Wal, worden beheerd door Brabants Landschap. Terreinbeheerder Erik de Jonge was excursieleider. Het gebied is een van de belangrijkste vogelgebieden van Nederland en vormt voor veel vogels een tussenstop op hun trekroutes. Erik de Jonge legde uit hoe er samen met beleidsmakers, pachters en agrariërs in het gebied steeds meer wordt gekeken naar natuurinclusieve landbouw met strokenteelt, een goede waterhuishouding en oplossingen voor de lokale stikstofproblematiek. Daarnaast was deze bijeenkomst het afscheid van provinciaal coördinator Jochem Sloothaak. Het was een leerzame en gezellige dag.

*Jaarlijks een dagje uit naar
een bijzonder gebied.
Voor verbinding,
verdieping en versnapering
in 't groen.*

Het najaar is de tijd ...

... om de balans op te maken en het seizoen te evalueren

Inge van der Zee

BOND FRIESE VOGELWACHTEN (BFVW)

Al ruim vijf jaar is Inge beleidsmedewerker bij de BFVW. Ze vertelt: *"Ik ben opgegroeid met de liefde voor het veld en de vogels die daar leven. Als kind ging ik al mee om eieren te zoeken en beschermen. En ook nu doe ik als vrijwilliger nog altijd aan weidevogelbescherming. Daarnaast ben ik een vogelkijker en ga ik er regelmatig een dagje op uit om vogels te spotten. Een typisch geval dus van 'van je hobby je werk maken'!"*

Het idee dat je bijdraagt aan het instandhouden van de vogel-populaties én werkt met mensen met eenzelfde passie voor het veld en de vogels maakt Inge's werk zo bijzonder voor haar. *"In Fryslân is de band met weidevogels nog altijd bijzonder groot. Ieder voorjaar beschermen 3.500 vrijwilligers op 130.000 hectare de nesten en kuikens. De helft van alle Nederlandse weidevogelvrijwilligers zet zich in op Friese weiden en akkers. Dat is maar goed ook, want zowat de helft van alle weidevogels broedt bij ons."*

"Ik ben 'keurmeester' bij de jaarlijkse huldiging van de vinder van het eerste Friese kievitsei. Het is ieder jaar weer een feestje om met de vinder het veld in te gaan, het eitje te checken en de vinder te begeleiden naar de Commissaris van de Koning, die de vinder eert met de 'Sulveren Lijp'. Een ander hoogtepunt was het meeschrijven aan de nieuwe provinciale weidevogelnota. Dat de provincie Fryslân ons hiervoor vraagt, laat de waardering zien voor ons werk en geeft ons de kans om onze ideeën te laten terugkomen in de nota."

Moeilijk aan haar werk vindt ze de vele problemen waar de vogels, net als elders in het land, mee te maken krijgen. *"Er is een omslag gaande in het agrarisch gebied, maar komt die verandering op tijd voor de vogels? Het is soms lastig om de moed erin te houden."* Maar dat lukt haar gelukkig wel. *"We proberen met technische innovaties de efficiëntie te verhogen. Zo experimenteren we met drones met warmtebeeld en met zelflerende drones die de hele dag kunnen vliegen en zoeken. Bijkomend voordeel is de interesse van jongere mensen voor deze technische snufjes. Mijn ultieme doel is natuurlijk om de negatieve trend van de weidevogelpopulaties om te buigen naar een positieve!"*

Landelijke geluiden

Net als in Brabant, zijn ook in veel andere provincies weidevogelbeschermers actief. Zo gaan in heel Nederland elk jaar duizenden vrijwilligers de velden op met bamboestokken en mandjes in de aanslag.

In dit jaarverslag komen een aantal provinciale boerenlandvogelcoördinatoren aan het woord. Over hun motivatie, hun mooiste ervaringen en hun toekomstvisie.

Marja van Harten

LANDSCHAP OVERIJSSSEL

Sinds vier jaar is Marja coördinator Boerenlandvogels en Vrijwilligerswerk bij Landschap Overijssel. *"De liefde voor de boerenlandvogels stamt uit mijn jeugd. Als boerendochter waren ze in het voorjaar altijd om me heen. Bij het aanvaarden van deze functie viel het verschil met vroeger mij enorm op. De liefde voor deze bijzondere vogels is bij mij in de afgelopen jaren zeker gegroeid. Wat ik het meest bijzonder vind aan mijn werk is de link tussen de natuur en de landbouw en alle uitdagingen daarin."*

In Overijssel hebben ze minder middelen en tijd om de weide- en akkervogelbescherming vorm te geven dan in andere provincies. Bij Marja ligt de taak om de visie van Landschap Overijssel op boerenlandvogels te ontwikkelen, in combinatie met ander soortenbeheer. Dat is een flinke uitdaging. *"Mijn verwachting is dat boerenlandvogels in aangewezen, goed beheerde gebieden kunnen overleven als deze gebieden tenminste groot genoeg en robuust zijn. In deze gebieden vinden ook agrarische activiteiten plaats, maar wel op natuurinclusieve wijze."*

Het stoppen van de neerwaartse spiraal van de boerenlandvogels zou de kroon op haar werk zijn. Tot die tijd geven bijzondere momenten, zoals het vinden van het eerste landelijke kievitseizoen in Hengevelde in 2022, haar veel voldoening en motivatie.

Marleen werkt al sinds 2014 als boerenlandvogelcoördinator. Daarvoor hield ze zich ook al bezig met boerenlandvogels. *"Mijn eerste baan was bij een agrarische natuurvereniging waarvan de grutto het boegbeeld was. Het enthousiasme en de liefde van de (bestuurs)leden voor de grutto's en kieviten inspireerde me om veel de weilanden op te zoeken. En dat terwijl ik van oorsprong uit de stad kom! Gaandeweg is mijn liefde voor boerenlandvogels en hun beschermers alleen maar gegroeid. Zoveel verschillende mensen die zich allemaal inzetten voor de vogels! Dat vind ik altijd zo bijzonder. Van jong tot oud, van af en toe tot dagelijkse inzet, van veldwerk tot aan beleidstafels. Heerlijk hoe mensen zich verbinden aan een soort. En: je bent nooit uitgeleerd!"*

Marleen vindt het overbrengen van de vonk voor weidevogelbescherming tijdens excursies en cursussen een van de mooiste aspecten van het werk. *"Het goed overbrengen van alle aspecten van de bescherming van boerenlandvogels is een flinke uitdaging. Het is zo complex en er zijn zoveel verbanden. Wij mensen willen graag makkelijke en snelle oplossingen, maar voor blijvende verandering moet je doorgaans aan heel veel knoppen draaien."*

Zo ziet ze de toekomst ook voor zich. *"Om meer betrokkenheid te krijgen, zie ik graag nog meer verbreding van de activiteiten en de inzet van vrijwilligers, ook van vrijwilligers die (nog) niet passen in de intensieve bescherming van nesten of het inventariseren van hele polders. En juist ook slimme combinaties maken met jeugd en het warm maken van nieuwe vrijwilligers met kortere, overzichtelijke klussen. Daar heb ik zin in."* Kers op de taart? *"Een landelijke kennisdag voor vrijwilligers, mét veldexcursies."*

Marleen van der Lee

DE GROENE MOTOR EN HET ZUID-HOLLANDS LANDSCHAP

Annette den Hollander

STICHTING LANDSCHAPSBEHEER
GELDERLAND (SLG)

A Net over de Brabantse grens, in Gelderland, werkt Annette den Hollander al ruim twee jaar als boerenlandvogelcoördinator bij SLG. Daarvoor werkte ze vijf jaar aan de weidevogelbescherming bij het Coördinatiepunt in Brabant. Voor velen van ons dus een bekend gezicht.

Op het boerenland voelt Annette zich thuis: *"Ik ben een boerenkleindochter. Mijn vader heeft de boerderij destijds niet overgenomen, maar de liefde voor de weidevogels heeft hij wel doorgegeven aan mij. Ik hou van het boerenbedrijf en de grutto is mijn lievelingsvogel. De grutto hoort bij Nederland en de melkveehouderij. Als je grutto's op je boerenbedrijf hebt, ben je naar mijn idee goed bezig. De alarmerende grutto's met jongen zien en horen bij de jaarlijkse BTS tellingen (en dan vooral bij de gezinstellingen eind mei), daar doen we het voor. Hopelijk worden veel van deze grutto kuikens vliegvlug, zodat we de populatie behouden."*

De toekomst van de weidevogels in Gelderland is, behalve in de kerngebieden, onzeker. *"Ergens heb ik nog steeds de hoop dat het beter zal gaan, maar soms realiseer ik me wel dat dat misschien niet het geval gaat zijn. Ons werk blijft echter bijzonder en waardevol. Vooral door de mensen die zich vrijwillig inzetten om de boeren te helpen de weidevogels te beschermen. Hun gedrevenheid, enthousiasme en liefde voor de natuur op het boerenland houden me gemotiveerd."*

Als boerenlandvogelcoördinator is een lange adem nodig. *"Bescherming op boerenland zal nodig blijven. Dat vraagt doorzettingsvermogen van ons allemaal. Ik ga door en ik hoop dat alle vrijwillige weide- en akkervogelbeschermers ook doorgaan. Ik hoop verder dat er in de toekomst op een extensieve boerderij met biodiversiteit een goede boterham te verdienen is. En dat agrarisch natuurbeheer dan niet meer nodig is, omdat de boer op eigen houtje al goed zorgt voor de boerenlandvogels en daarvoor betaald krijgt vanuit de markt."* Kroon op haar werk zou zijn als de populaties van boerenlandvogels uiteindelijk weer gaan groeien.

Maarten van Beek

COLLECTIEF LOPIKERWAARD EN ONDERSTEUNING
BOERENLANDVOGELMONITOR

Maarten werkt sinds een jaar voor het Collectief Lopikerwaard als Gebiedscoördinator. Voor die tijd was hij ruim tien jaar provinciaal coördinator bij Landschap Erfgoed Utrecht. "Daar werkte toentertijd een heel bevoegen coördinator, die me had meegenomen naar Eemland. Sindsdien ben ik verknocht aan de boerenlandvogels." Hij vertelt: "Het is, in de kern, de vogelsoort die alle partijen verbindt. Iedereen heeft hart en passie voor weidevogels en samenwerking is noodzakelijk om de trend positief te krijgen. Dit brengt vrijwilliger, boer, burger en natuurbeheerder samen."

Iedereen op één lijn krijgen is tegelijkertijd ook een van de grootste uitdagingen, zeker de partijen die niets met weidevogels hebben en andere belangen voorop stellen. Maarten gelooft dat als we er met z'n allen voor zouden gaan, we weidevogels kunnen behouden in Nederland. "Als we het tij willen keren en het broedsucces willen verhogen, is monitoring en meer weidevogelbeheer nodig zoals last-minute beheer (denk aan uitgesteld maaien) en goede plasdrassen. Maar dan moet een boer met weidevogelbeheer wel hetzelfde inkomen kunnen hebben als een boer zónder, want nu is het nog flink verliesgevend." Ook de vrijwilliger krijgt een belangrijkere rol, met name in de monitoring en met het opsporen van nesten met drones. De voorkeur gaat natuurlijk uit naar het uitstellen van bewerken, maar nestbescherming zal belangrijk blijven zolang er bewerkingen plaatsvinden.

Hij hoopt dan ook dat we de weidevogelpopulaties weer zien opbloeien, zodat ook toekomstige generaties ervan kunnen genieten. "Maar dan zullen we met z'n allen de handen ineen moeten slaan en overgaan tot actie en ook echte keuzes moeten durven maken."

In april 2022 begon Albert als senior projectleider natuurinclusieve landbouw en boerenlandvogelcoördinator in de provincie Drenthe. Daarvoor was hij al tien jaar als vrijwilliger coördinator van een weidevogelgebied.

Toen bij SLD de functie van boerenlandvogelcoördinator vrijkwam, greep hij de kans om van die hobby en voorliefde voor de weidevogels zijn werk te maken.

Albert: "Deze turbulente tijd in de landbouw plaatst ons voor een grote uitdaging. Hierbij is het zoeken naar passende oplossingen. Juist dit proces maakt dit werk bijzonder voor mij. Ik wil graag mijn bijdrage leveren om samen tot een duurzame, toekomstbestendige manier van boeren te komen, waarbij natuur en landschap optimaal profiteren."

Daar ligt ook meteen de grootste uitdaging: het creëren van een sfeer waarin we ondanks de verschillende belangen van boeren, natuurorganisaties, vrijwilligers en andere belanghebbenden gezamenlijk tot een oplossing kunnen komen. Maar dat ligt hem wel. "Ik heb ervaren dat, ondanks de ingewikkelde problemen bij de boeren, positiviteit toch de boventoon voert en dat een groot aantal boeren proactief wil bijdragen aan een goede oplossing."

Hij durft wel vooruit te kijken richting een positieve toekomst. "Wanneer er écht gekozen wordt voor de boerenlandvogels in Drenthe en er meer geld wordt uitgetrokken voor biotoopverbetering aan de ene kant en predatiebeheer aan de andere kant, dan zie ik de toekomst rooskleurig in. Zolang dat nog niet het geval is, roeien we met de riemen die we hebben en proberen we de schade zoveel mogelijk te beperken. Aan het enthousiasme van de 350 vrijwilligers in onze provincie zal het niet liggen."

Albert Boers

STICHTING LANDSCHAPSBEHEER DRENTH (SLD)

Kijken, lezen en leren

- ➔ In 2022 is de nieuwe website van Brabants Landschap online gegaan. Vanaf nu zijn alle cursussen die worden aangeboden te vinden op de site, zoals de opfriscursussen van de weidevogelbescherming. Lees meer op onze website of via de QR code:

- ➔ Ieder jaar wordt er door het jaar heen meerdere malen de cursus 'Krachtig coördineren en werven' georganiseerd. Tijdens twee bijeenkomsten leer je als coördinator meer over hoe je zorgt voor voldoende nieuwe aanwas en hoe je bestaande vrijwilligers activeert en motiveert. Lees meer op onze website of via de QR code:

- ➔ Op de website **www.leerjegroen.nl** zijn allerlei cursussen en quizen te vinden over natuur en landschap, en de praktische werkzaamheden. Deze e-learning is ontwikkeld door natuurorganisaties en is toegankelijk voor vrijwilligers die zijn aangesloten bij een groep in Brabant.

- ➔ Via **www.boerenlandvogelsnederland.nl/naslagwerken** zijn diverse rapporten, onderzoeken en factsheets te vinden over de weide- en akkervogels in Nederland.

- ➔ In september 2022 heeft een onafhankelijke adviescommissie het eindrapport 'Zonder water, geen later' gepresenteerd tijdens de Brabantse Waterdag. In dit rapport staan adviezen voor de vier Brabantse waterschappen over een lange termijn aanpak van droogte in Brabant. Lees meer via de QR code.

- ➔ In het artikel over het ringen van kievitkuikens in de Beerse Overlaet wordt geschreven over het onderzoek uit 2016 naar de kuikenoverleving en het effect van beschermingsmaatregelen, 'Rapport Jaar van de Kievit'. Vindt het eindrapport en de conclusies op de site van Sovon of via de QR code.

- ➔ Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer heeft een eigen youtube kanaal waarop filmpjes te vinden over de verschillende onderdelen waar het coördinatiepunt ondersteuning biedt zoals webinars, online introductiecursussen en de jaaravonden. Als u "Coördinatiepunt Landschapsbeheer" als zoekterm intikt op YouTube, vindt u de juiste afspeellijsten. U kunt ook de QR-code hiernaast scannen.

- ➔ Onze collega Jochem Sloothak gaat al jaren op pad samen met cameraman Joost bij verschillende projecten van Brabants Landschap. Elke aflevering staat in het teken van een ander thema met de nodige humor en soms een kritische noot. Bekijk de afleveringen via onze website of via de QR code.

Bijlagen

Bijlage I: Coördinatie en ondersteuning

Naam	Functie	Mobiel
Fien Oost	Provinciaal coördinator	06 57 03 40 53
Lisa van den Biggelaar	Medewerker soortenbescherming	06 59 86 09 43
Marco Renes	Medewerker soortenbescherming & Veldbegeleider Oost	06 52 31 88 41
Anja Popelier	Veldbegeleider Midden en West	06 10 59 09 68
Rens Sommers	Veldbegeleider Midden en West	06 12 42 08 16
Nelleke Overgaauw	Secretaresse	0411 66 40 10
Algemeen	weidevogelbeschermingbrabant@gmail.com	0411 66 40 10

Bijlage 2: Resultaten weidevogelgroepen

GROEP: NB02 WVG BERNHEZE											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
CANADESE GANS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	43	25	4	21	16	8	0	3	0	0	10
SCHOLEKSTER	4	4	0	4	0	2	0	0	0	0	2
WILDE EEND	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
WULP	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	51	32	5	27	15,63	11	0	3	1	0	12
% VAN BEKEND RESULTAAT			15,63	84,38		34,38	0	9,38	3,13	0	37,5
GROEP: NB04 IVN DE GROENE OVERLAAT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
TOTAAL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GROEP: NB09 VWG ALTENATUUR											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
CANADESE GANS	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAUWE GANS	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
GRUTTO	53	29	28	1	96,55	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	445	338	273	65	80,77	11	0	31	17	1	5
KLEINE PLEVIER	5	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
KLUUT	7	5	3	2	60	0	0	0	0	2	0
KUIFEEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	3	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
ONBEKENDE SOORT	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	50	37	28	9	75,68	5	0	0	3	1	0
SLOBEEND	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	22	15	15	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	7	7	5	2	71,43	2	0	0	0	0	0
WINTERTALING	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	28	23	21	2	91,3	2	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	649	466	384	82	82,4	22	0	31	20	4	5
% VAN BEKEND RESULTAAT			82,4	17,6		4,72	0	6,65	4,29	0,86	1,07
GROEP: NB10 NATUURGROEP GESTEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	39	39	12	27	30,77	2	0	1	0	0	24
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	40	40	13	27	32,5	2	0	1	0	0	24
% VAN BEKEND RESULTAAT			32,5	67,5		5	0	2,5	0	0	60
GROEP: NB011 WVG LAGE VUGTPOLDER TETERINGEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
TOTAAL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GROEP: NB12 NATUURWERKGROEP RUCPHEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
FAZANT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	47	45	37	8	82,22	4	0	1	1	1	1
KLEINE PLEVIER	4	4	3	1	75	0	0	0	0	0	1
PATRIJS	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	8	8	7	1	87,5	1	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	65	63	53	10	84,13	5	0	1	1	1	2
% VAN BEKEND RESULTAAT			84,13	15,87		7,94	0	1,59	1,59	1,59	3,17
GROEP: NB13 WEIDEVOGELGROEP SCHIJNDEL E.O.											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	114	113	72	41	63,72	13	0	3	6	7	12
SCHOLEKSTER	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	6	6	4	2	66,67	0	0	0	0	0	2
SUBTOTAAL	126	125	82	43	65,6	13	0	3	6	7	14
% VAN BEKEND RESULTAAT			65,6	34,4		10,4	0	2,4	4,8	5,6	11,2
GROEP: NB14 STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	4	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	62	60	49	11	81,67	3	0	0	6	0	2
KRAKEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	2	1	1	50	0	0	0	0	0	1
WULP	5	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	75	68	56	12	82,35	3	0	0	6	0	3
% VAN BEKEND RESULTAAT			82,35	17,65		4,41	0	0	8,82	0	4,41
GROEP: NB15 STICHTING LANDSCHAP GEMERT-BAKEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	4	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	5	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0

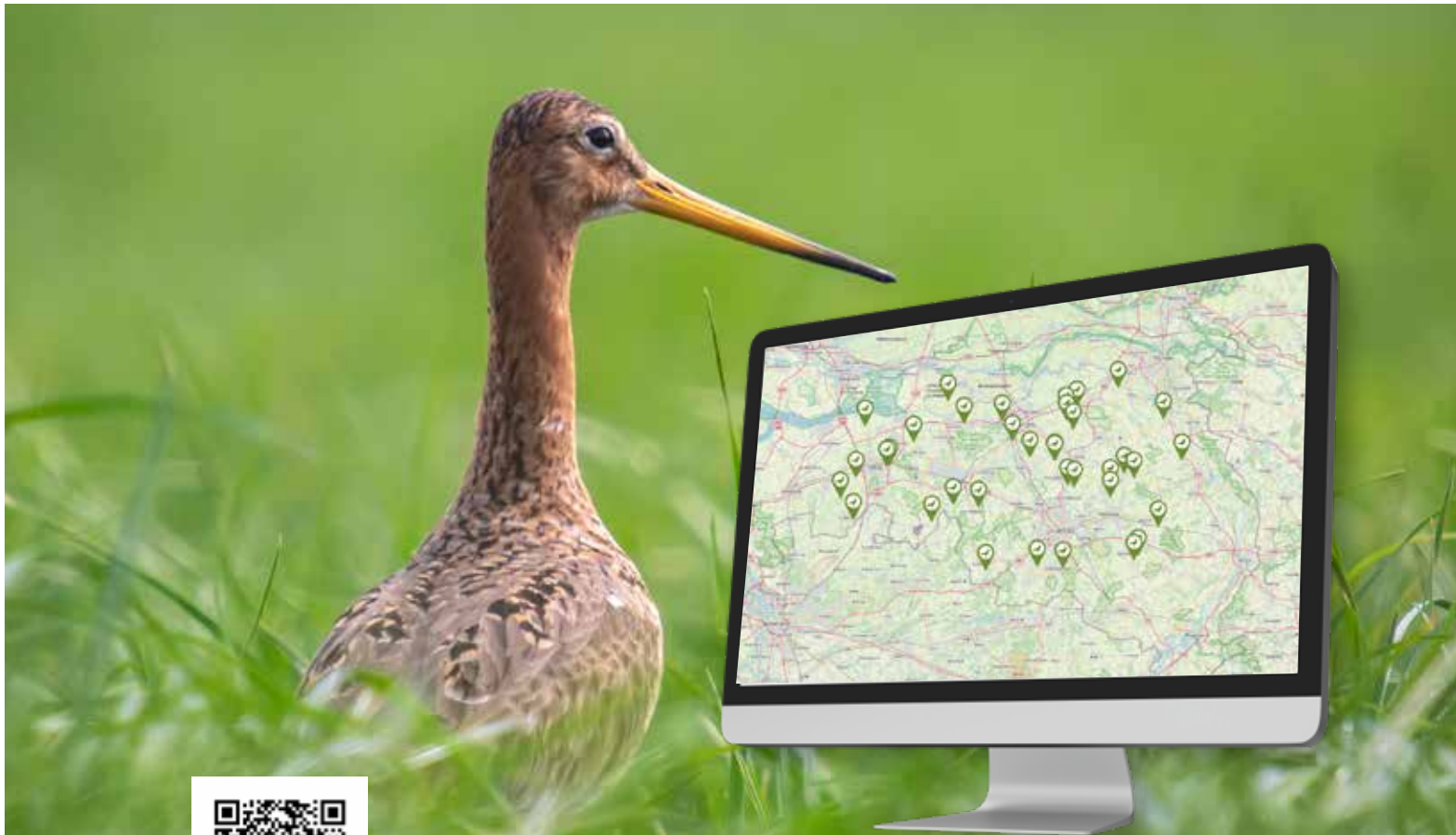
GROEP: NB16 VOGEL - EN NATUURWERKGROEP ZUNDERT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	6	6	5	1	83,33	0	0	0	1	0	0
ROODBORSTTAPUIT	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	8	7	6	1	85,71	0	0	0	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			85,71	14,29		0	0	0	14,29	0	0
GROEP: NB20 WEIDEVOGELGROEP BOEKEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GELE KWIKSTAART	4	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	61	59	30	29	50,85	28	0	0	1	0	0
ONBEKENDE SOORT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	3	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	76	69	40	29	57,97	28	0	0	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			57,97	42,03		40,58	0	0	1,45	0	0
GROEP: NB23 WEIDEVOGELGROEP LITH											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRUINE KIEKENDIEF	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	22	12	11	1	91,67	0	0	0	0	0	1
KIEVIT	168	101	60	41	59,41	4	0	1	5	0	31
KLEINE PLEVIER	11	7	7	0	100	0	0	0	0	0	0
KLUUT	7	7	0	7	0	0	0	0	0	0	7
KRAKEEND	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	10	9	7	2	77,78	0	0	0	0	0	2
SLOBEEND	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	31	16	16	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	4	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	272	157	106	51	67,52	4	0	1	5	0	41
% VAN BEKEND RESULTAAT			67,52	32,48		2,55	0	0,64	3,18	0	26,11
GROEP: NB24 WEIDEVOGELGROEP MAASDONK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	18	9	9	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	149	118	70	48	59,32	24	0	13	1	2	8
KLEINE PLEVIER	5	3	2	1	66,67	0	0	1	0	0	0
KNOBBELZWAAN	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
KRAKEEND	7	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	7	6	6	0	100	0	0	0	0	0	0
SLOBEEND	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	17	10	10	0	100	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	10	8	8	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	6	6	4	2	66,67	2	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	227	165	113	52	68,48	26	0	14	1	2	9
% VAN BEKEND RESULTAAT			68,48	31,52		15,76	0	8,48	0,61	1,21	5,45
GROEP: NB25 WEIDEVOGELGROEP RAAMSDONK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	63	63	48	15	76,19	13	0	0	0	0	2
SCHOLEKSTER	14	14	13	1	92,86	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	77	77	61	16	79,22	14	0	0	0	0	2
% VAN BEKEND RESULTAAT			79,22	20,78		18,18	0	0	0	0	2,6
GROEP: NB26 WEIDEVOGELGROEP RAVENSTEIN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	19	12	10	2	83,33	1	0	1	0	0	0
KIEVIT	105	43	34	9	79,07	1	0	3	0	0	5
KLEINE PLEVIER	11	10	10	0	100	0	0	0	0	0	0
KLUUT	10	10	1	9	10	0	0	0	0	0	9
KRAKEEND	9	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KUIFEEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	4	2	1	1	50	0	0	0	0	0	1
SLOBEEND	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	21	16	16	0	100	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	13	13	13	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	8	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	210	113	92	21	81,42	2	0	4	0	0	15
% VAN BEKEND RESULTAAT			81,42	18,58		1,77	0	3,54	0	0	13,27

GROEP: NB27 WBG REUSEL - DE MIERDEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	69	69	40	29	57,97	17	0	3	3	0	6
PATRIJS	5	5	4	1	80	0	0	0	0	1	0
SCHOLEKSTER	6	6	4	2	66,67	1	0	1	0	0	0
WULP	4	4	2	2	50	2	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	84	84	50	34	59,52	20	0	4	3	1	6
% VAN BEKEND RESULTAAT			59,52	40,48		23,81	0	4,76	3,57	1,19	7,14
GROEP: NB29 WEIDEVOGELGROEP ROOI											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
CANADESE GANS	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
KIEVIT	85	80	63	17	78,75	10	0	4	2	0	1
MEERKOET	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
NIJLGANS	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	13	13	10	3	76,92	1	0	1	1	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	107	102	80	22	78,43	12	0	5	4	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			78,43	21,57		11,76	0	4,9	3,92	0	0,98
GROEP: NB30 WVG JEKSCHOT (ST. WVBJ MEIJERIJSTAD)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	56	56	24	32	42,86	12	0	20	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	3	2	1	66,67	1	0	0	0	0	0
WULP	16	16	9	7	56,25	4	0	3	0	0	0
SUBTOTAAL	75	75	35	40	46,67	17	0	23	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			46,67	53,33		22,67	0	30,67	0	0	0
GROEP: NB35 BOVEN-DOMMEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	15	12	12	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	15	12	12	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB38 VVN ETTEN-LEUR											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	8	8	7	1	87,5	0	0	0	1	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	9	9	8	1	88,89	0	0	0	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			88,89	11,11		0	0	0	11,11	0	0
GROEP: NB39 WERKGROEP WEIDEVOGELBESCHERMING ZUIDOOST-BRABANT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	288	262	202	60	77,1	16	0	17	22	0	5
SCHOLEKSTER	16	15	9	6	60	2	0	1	1	0	2
WULP	4	4	3	1	75	0	0	1	0	0	0
SUBTOTAAL	310	283	215	68	75,97	19	0	19	23	0	7
% VAN BEKEND RESULTAAT			75,97	24,03		6,71	0	6,71	8,13	0	2,47
GROEP: NB41 WEIDEVOGELGROEP HILVARENBEEK E.O.											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	21	21	17	4	80,95	0	0	0	3	0	1
SCHOLEKSTER	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	25	25	21	4	84	0	0	0	3	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			84	16		0	0	0	12	0	4
GROEP: NB44 VWB ST. ANTHONIS											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	4	4	2	2	50	0	0	0	0	0	2
SUBTOTAAL	4	4	2	2	50	0	0	0	0	0	2
% VAN BEKEND RESULTAAT			50	50		0	0	0	0	0	50
GROEP: NB45 WVG DUINBOEREN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	38	38	15	23	39,47	21	0	2	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	40	40	17	23	42,5	21	0	2	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			42,5	57,5		52,5	0	5	0	0	0
GROEP: NB47 WBG WAALWIJK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	85	85	54	31	63,53	6	0	22	3	0	0
KLEINE PLEVIER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KNOBBELZWAAN	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	3	3	2	1	66,67	0	0	0	1	0	0
ROODBORSTAPUIT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	3	1	2	33,33	1	0	0	1	0	0
WULP	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0
SUBTOTAAL	95	95	60	35	63,16	7	0	23	5	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			63,16	36,84		7,37	0	24,21	5,26	0	0

GROEP: NB49 WVG ABG GEMEENTEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	39	26	19	7	73,08	3	0	0	4	0	0
SCHOLEKSTER	5	2	1	1	50	0	0	0	0	0	1
TURELUUR	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	7	6	4	2	66,67	1	1	0	0	0	0
SUBTOTAAL	53	35	25	10	71,43	4	1	0	4	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			71,43	28,57		11,43	2,86	0	11,43	0	2,86
GROEP: NB52 ANV DRIMMELEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
FAZANT	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	3	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	5	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	95	75	60	15	80	9	0	1	1	0	4
KRAKEEND	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	3	3	2	1	66,67	0	0	0	0	0	1
SCHOLEKSTER	17	9	7	2	77,78	2	0	0	0	0	0
SLOBEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	6	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WATERHOEN	3	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	145	112	94	18	83,93	11	0	1	1	0	5
% VAN BEKEND RESULTAAT			83,93	16,07		9,82	0	0,89	0,89	0	4,46
GROEP: NB54 WVG BOERDONK (ST. WVB MEIJERIJSTAD)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	78	78	49	29	62,82	25	0	1	2	1	0
SCHOLEKSTER	8	8	4	4	50	3	0	0	1	0	0
WULP	4	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	90	90	57	33	63,33	28	0	1	3	1	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			63,33	36,67		31,11	0	1,11	3,33	1,11	0
GROEP: NB55 DEURNE											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	78	78	75	3	96,15	0	0	1	2	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	80	80	77	3	96,25	0	0	1	2	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			96,25	3,75		0	0	1,25	2,5	0	0
GROEP: NB56 WEIMEREN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	12	9	9	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	4	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	16	12	12	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB57 WEIDEVOGELGROEP ASTEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	46	43	26	17	60,47	3	0	6	2	0	6
SCHOLEKSTER	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	51	48	30	18	62,5	4	0	6	2	0	6
% VAN BEKEND RESULTAAT			62,5	37,5		8,33	0	12,5	4,17	0	12,5
GROEP: NB59 WVG SUMMERS LANDSCHAP											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	44	44	30	14	68,18	4	0	4	5	0	1
SUBTOTAAL	44	44	30	14	68,18	4	0	4	5	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			68,18	31,82		9,09	0	9,09	11,36	0	2,27
GROEP: NB67 VOGELAARS OOSTELIJKE LANGSTRAAT (VOL)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	12	12	10	2	83,33	0	0	0	1	0	1
SUBTOTAAL	12	12	10	2	83,33	0	0	0	1	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			83,33	16,67		0	0	0	8,33	0	8,33
AANTAL: 1											
GROEP: NB68 WVG GOIRLE-RIEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	21	7	7	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	2	2	1	1	50	0	0	0	1	0	0
SUBTOTAAL	23	9	8	1	88,89	0	0	0	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			88,89	11,11		0	0	0	11,11	0	0
TOTAAL	3162	2558	1859	699	72,67	277	1	147	100	16	158
% VAN BEKEND RESULTAAT			72,67	27,33		10,83	0,04	5,75	3,91	0,63	6,18

Bijlage 3: Contactgegevens weidevogelgroepen

GROEP REGIO WEST-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WVG ALTENATUUR	NB09	MARGA OERLEMANS	WIJK EN AALBURG	MGPOERLEMANS@GMAIL.COM	06 20 54 88 93
WVG LAGE VUGTPOLDER-TETERINGEN	NB11	GONNIE WERNER	TETERINGEN	WEIDEVOGELS.TETERINGEN@GMAIL.COM	076 58 12 734
NWG GEMEENTE RUCPHEN & VVN ETTEN-LEUR	NB12&38	JAN KIEWIT	ETTEN-LEUR	J.KIEWIT@ZIGGO.NL	076 50 33 630
VNW ZUNDERT	NB16	AD VAN GASTEL	ACHTMAAL	AD.GASTEL@ZIGGO.NL	06 38 39 60 38
WBG RAAMSDONK	NB25	FRANS VAN DER WIJST	OOSTERHOUT	VAN.DER.WIJST@WXS.NL	0162 45 66 10
WBG RAAMSDONK	NB25	JOS WAGENMAKERS	RAAMSDONK	JOS.WAGENMAKERSI@GMAIL.COM	0162 51 30 10
WBG WAALWIJK	NB47	GERARD VAN MIERLO	WAALWIJK	GERARDVANMIERLO@ZIGGO.NL	0416 34 92 82
WBG WAALWIJK	NB47	SONJA VAN DEN HURK	HAARSTEEG	SONJAVANDENHURK@ZIGGO.NL	073 51 11 980
WVG ABG GEMEENTEN	NB49	ANDRÉ HELDER	GILZE	HELDERVEENIS@HETNET.NL	0161 45 28 94
ANV DRIMMELEN & MOERDIJK E.O.	NB52	TIM EESTERMANS	LAGE ZWALUWE	TIM.EESTERMANS@GMAIL.COM	06 555 345 87
ANV DRIMMELEN & MOERDIJK E.O.	NB52	WIM DE VRIES	ZEVENBERGEN	UWG.MOERDIJK@HOTMAIL.COM	06 28 64 62 84
WVG WEIMEREN	NB56	AGNES VAN DER SANDEN	BREDA	AHSANDEN@HETNET.NL	076 587 84 32
WVG GOIRLE-RIEL	NB68	VICTOR RETEL HELMRICH	RIEL	VICTOR@RETELHELMRICH.NL	06 238 964 75
GROEP REGIO MIDDEN-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WVG GESTEL	NB10	TOON VAN DER STEEN	DEN DUNGEN	TOONVANDERSTEEN@ICLOUD.COM	06 362 112 96
WVG SCHIJNDEL E.O. (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB13	WIL HETTEMA	SCHIJNDEL	WILHETTEMA@KPNMAIL.NL	073 547 67 11
WBG REUSEL - DE MIERDEN	NB27	THEO VAN DE VOORT	HOOGHE MIERDE	TVANDEVOORTI@GMAIL.COM	013 509 21 21
WBG REUSEL - DE MIERDEN	NB27	PIET PEIJS	REUSEL	P.PEIJS@UPCMAIL.NL	06 216 32 569
WVG ROOI (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB29	WIL FOOLEN	SINT-OEDENRODE	W.FOOLEN@KPNMAIL.NL	0413 47 56 02
WVG JEKSCOT (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB30	MARIO BULLENS	SINT-OEDENRODE	MARIO.BULLENS@GMAIL.COM	06 294 030 62
WVG JEKSCOT (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB30	GERARD HABRAKEN	SINT-OEDENRODE	G.HABRAKEN9@UPCMAIL.NL	06 294 330 12
WVG BOVEN-DOMMEL	NB35	FRANS BAUDOIN	VALKENSWAARD	FRANSBAUDOIN@OUTLOOK.COM	040 20 68 822
WVB ZUIDOOST-BRABANT	NB39	EWOUT VREUGDENHIL	DOMMELEN	WVBZOB@OUTLOOK.COM	06 55 25 28 74
WNM HILVARENBEEK E.O.	NB41	RIEN VAN HOESEL	HILVARENBEEK	RIENVANHOESEL@GMAIL.COM	013 505 23 28
WVG DUINBOEREN	NB45	ELISE ADRIAANSE	VUGHT	WEIDEVOGELAARS@GMAIL.COM	06 216 414 56
VOGELAARS OOSTELIJKE LANGSTRAAT (VOL)	NB67	HANS VAN DER BURGT	ELSHOUT	HANSVANDERBURGT@KPNMAIL.NL	06 244 478 25
GROEP REGIO OOST-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WBG BERNHEZE	NB02	GERARD VAN HINTUM	HEESWIJK-DINTHER	HINTUM1955@HOME.NL	06 382 525 02
IVN DE GROENE OVERLAAT	NB04	MAARTEN HERMENS	CUJK	MTJHERMENS@GMAIL.COM	0485 32 14 40
STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP	NB14	PETER HOEVENAARS	BEEK EN DONK	PFHOEVENAARS959@KPNMAIL.NL	06 58 99 01 85
STICHTING LANDSCHAP GEMERT-BAKEL	NB15	PAUL KWEENS	GEMERT	KWEENSPAUL@GMAIL.COM	0492 36 64 72
VWG BOEKEL-VENHORST	NB20	HARRIE TIELEMANS	BOEKEL	TIELEMANS.KUIPERS@GMAIL.COM	0492 32 23 09
WVB MAASDONK & WVG GEFFEN	NB24&58	ROB BOUMANS	ROSMALEN	ROBBOI3@ZIGGO.NL	06 12 31 35 12
WVG LITH	NB23	CLEMENS THEUNISSE	LITHOIJEN	CLEMENSTHEUNISSE@GMAIL.COM	0412 48 23 06
WVG RAVENSTEIN	NB26	COR VAN DE HORST	RAVENSTEIN	FAMILIEVANDERHORST12@HOTMAIL.COM	0486 41 17 12
WBG ST. ANTHONIS	NB44	HANS STIPHOUT	ST. ANTHONIS	HANSSTIPHOUT@HETNET.NL	0485 38 28 95
WVG BOERDONK (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB54	TOM VAN LIESHOUT	VEGHEL	TOMVANLIESHOUT@ZIGGO.NL	06 517 691 85
WVG DEURNE	NB55	AAD VAN DER POL	DEURNE	AADVANDERPOL@GMAIL.COM	06 401 513 01
WVG ASTEN	NB57	ADRIE VAN DE MOSSELAAR	ASTEN	A.VANDEMOSSELAAR@CHELLO.NL	0493 69 40 38
WVG SUMMERS LANDSCHAP	NB59	CEES VAN DER VELDEN	SOMEREN	VELDCOOL@OUTLOOK.COM	0495 66 34 38

Kijk voor de meest actuele contactgegevens op onze website

Stuur ons
ook jouw
foto's!

mail naar: weidevogelbeschermingbrabant@gmail.com

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Groenloket Brabant

Het buitengebied mooier maken?

www.groenloketbrabant.nl

Wil jij een perceel (landbouw)grond rond jouw huis of boerderij in het buitengebied mooier maken door het aanplanten van streek-eigen beplantingen, het inzaaien van bloemrijke randen, de aanleg van een kikkerpoel of voor kleinschalige natuurontwikkeling in het algemeen? Het Groenloket Brabant kan je adviseren over aanleg en beheer én over subsidiemogelijkheden.

Ga naar: www.groenloketbrabant.nl

Enkele belangrijke voorwaarden:

- ✓ Je hebt grond in het buitengebied met een agrarische- of groenbestemming.
- ✓ De grond ligt buiten de bebouwde kom.
- ✓ Je hebt geen wettelijke verplichting om natuur aan te leggen.

Word
beschermer

*natuur en erfgoed
zijn kostbaar,
maar niet
onbetaalbaar*

Ontdek natuur 'dichtbij' huis

Bescherm de prachtige natuur
bij u om de hoek
U krijgt er veel voor terug!

GRATIS
welkomst-
pakket

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

www.brabantslandschap.nl/word-beschermer

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Kasteellaan 4 , 5076 ZH Haaren

Algemeen: 0411 - 62 27 75

Coördinatiepunt: 0411 - 66 40 10

info@brabantslandschap.nl

www.brabantslandschap.nl

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

